

รายงานวิจัย เรื่อง

ทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญ
ต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ผู้วิจัย
นายสุรชัย บุรพานนทชัย

กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม
2563

(1)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานคนประจำเรือ 2) ศึกษาระดับของทักษะสังคมที่จำเป็นและสำคัญของคนประจำเรือ 3) เปรียบเทียบทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานคนประจำเรือ ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่างกัน 4) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ 5) ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ผู้เข้าสอบเพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถผู้ทำการในเรือหรือประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญผู้ทำการในเรือที่มีอายุการทำงานในเรือมากกว่า 1 ปี วิทยากรผู้สอนวิชาชีพเฉพาะทางการเดินเรือ โดยใช้วิธีเชิงปริมาณตอบแบบสอบถามและวิธีเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ผลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมากต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ด้วยบริบทการทำงานที่มีสภาพการทำงานไม่เป็นเวลา สถานที่ทำงานที่จำกัด มีกิจกรรมสำหรับการผ่อนคลายภายหลังการทำงานน้อย ส่งผลให้คนประจำเรือจำเป็นต้องมีทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้การทำงานมีความกดดันน้อยลง และมีคุณภาพชีวิตในการทำงานสูงขึ้น

2. ระดับทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือมากที่สุด 5 ลำดับแรกได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ 2) การตรงต่อเวลา มีวินัย 3) การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 4) มีการวางตัวที่เหมาะสม รู้กาลเทศะ 5) การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รู้จักรักษาสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น

(2)

3. ระดับอายุ การศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยรายเดือน สะท้อนประสบการณ์ทางสังคม ส่งผลให้เห็นความจำเป็นและความสำคัญของทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมในมิติที่แตกต่างกัน

4. หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนของศูนย์ฝึกพาณิชยน์าวีเป็นหลักสูตรที่เน้นภาคทฤษฎี มีช่วงเวลาในการฝึกทักษะทางความรู้ (Hard Skills) น้อย การจัดการเรียนการสอนทำให้ไม่มีช่วงเวลาว่างที่เหมาะสมเพียงพอในการฝึกและเสริมสร้าง ทักษะทางความรู้ (Hard Skills) ทักษะทางสังคม (Soft Skills) คุณธรรมและจริยธรรม

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the target group's opinions towards their soft skills, morality and ethics that were essential and important for seafarers' operations 2) study the level of the soft skills, morality and ethics that were essential and important for seafarers 3) compare seafarer's soft skills, morality and ethics that were different in gender, age, education, profession and income 4) study the recommendations that help to create the necessary soft skills, morality and ethics for seafarers 5) learn about the obstructions, problems, difficulties and also the recommendations that were necessary to create the soft skills, morality and ethics for seafarers.

The samples were the third year students at Merchant Marine Training Centre, the examiners for the certificate of competency or the certificate of proficiency who had more than one year experience on board and the marine subject instructors. The methods used were both quantitative response to the questionnaire and structural in dept interviewing. The data were analyzed by using percentage, frequency, standard deviation, t-test and one – way analysis of variance (ANOVA).

The research found

1. The soft skills, moralities and ethnics were very essential and important to seafarers' operations. Due to an irregular work schedules, the limitation of workplace and relaxing activities, the seafarers needed to have better soft skills, morality and ethics in order to have better quality of working live and less pressure.

2. The most 5 important soft skills, moralities and ethnics were 1) Responsibility 2) Punctuality and discipline 3) Interaction with others 4) proper manner and well be loving 5) Respect for humanity and human rights.

3. The research showed the age, education, career and income reflect in the past social experiences that made the differences of age, education, career and income saw the differences of soft skills, motilities and ethnics.

4. The courses and curriculums at Merchant Marine Training Centre were theory intensive and allowed less time for students to practice their hard skills as well as soft skills moralities and ethics.

Keywords # soft skill, moralities and ethics, Merchant Marine Training Centre

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ปีการศึกษา 2562 วิทยากรย์ เจ้าหน้าที่ เพื่อนร่วมงานและเพื่อนร่วมอาชีพ ในการตอบแบบสอบถาม และอนุญาตให้ผู้วิจัย สัมภาษณ์เชิงลึก อันทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคนประจำเรือของประเทศไทย ขอขอบคุณทุกคนที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จเรียบร้อยตามความมุ่งหมาย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยฉบับนี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรผลิตนายประจำเรือของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี และของสถาบันอื่น เพื่อให้คนประจำเรือที่ประเทศไทยผลิตได้ มีคุณภาพ สอดคล้องกับความคาดหวังขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ

นายสุรัชย์ บุรพานนทชัย

สารบัญ

สารบัญ	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญ.....	(5)
สารบัญภาพ.....	(7)
สารบัญตาราง.....	(8)

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
2 ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ประวัติศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ.....	10
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	12
เอกสารเกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร	12
เอกสารเกี่ยวกับทักษะทางชีวิตและสังคม	15
เอกสารเกี่ยวกับประสบการณ์ทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม	29
ความหมาย ความสำคัญของการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	56
สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปผล	74
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	87
ประวัติย่อผู้วิจัย	91

(7)

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

ภาพที่ 1.....

3

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	58
ตารางที่ 2	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	58
ตารางที่ 3	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	59
ตารางที่ 4	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	59
ตารางที่ 5	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกรายได้เฉลี่ยส่วนตัวต่อเดือน	60
ตารางที่ 6	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ โดยรวมและรายด้าน	60
ตารางที่ 7	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น ของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของ คนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม โดยรวม และรายข้อ	61
ตารางที่ 8	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น ของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของ คนประจำเรือให้มีทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม	63
ตารางที่ 9	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็น ของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือ ให้มีทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม	63

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 10	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามเพศ	64
ตารางที่ 11	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกอายุ	65
ตารางที่ 12	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอายุ	65
ตารางที่ 13	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามการศึกษา	66
ตารางที่ 14	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา	66
ตารางที่ 15	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามอาชีพ	66

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 16	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอาชีพ	67
ตารางที่ 17	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามรายได้	67
ตารางที่ 18	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้	69

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว จากข้อบัญญัติส่งผลให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมุ่งหวังให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีกรอบการพัฒนาใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความมั่นคง
2. ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
3. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน
4. ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม
5. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี เป็นหน่วยงานระดับสำนัก สังกัดกรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม มีหน้าที่ในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปีในด้านที่ 3 กล่าวคือผลิตนายประจำเรือให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อสนับสนุนกิจการพาณิชยนาวี รวมทั้งพัฒนา และฝึกอบรม เพื่อเพิ่มวิถะฐานะของคนประจำเรือทุกระดับชั้นให้ได้มาตรฐานสากลตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญารับรองว่าจะปฏิบัติตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตร และการเข้ายามสำหรับคนประจำเรือ ค.ศ. 1978 และแก้ไขเพิ่มเติม (International Convention on Standards of Training, Certification and Watch keeping for Seafarers, 1978 as amended) ขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization: IMO)

นอกจากต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวีในฐานะของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงต้องดำเนินการจัดการเรียน การสอน

ให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานในการพัฒนาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาให้เป็นตามที่พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้กำหนดไว้ในแผนการพัฒนานวัตกรรมภายใต้ระบบ อววน. ที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังนี้

1. การสร้างคน มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพให้มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. การสร้างองค์ความรู้ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสะสมความรู้เพื่อเป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคต และการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ขีดความสามารถและความเข้มแข็งของประเทศในด้านต่าง ๆ

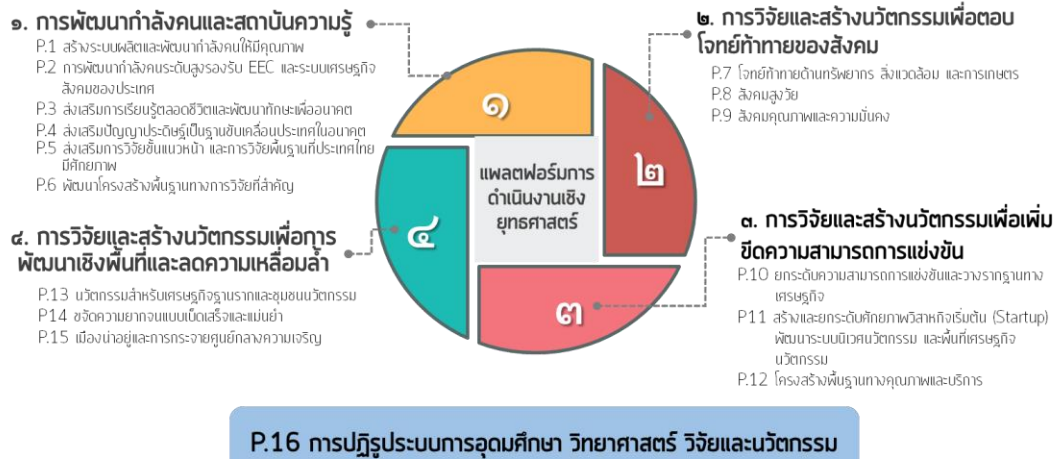
3. การสร้างนวัตกรรม มุ่งเน้นการบ่มเพาะและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการนวัตกรรม การพัฒนาระบบนิเวศทางนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการสร้างและแปลงนวัตกรรมสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม

4. การปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษา มุ่งเน้นการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นฟันเฟืองสำคัญ สำหรับการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศ ผ่านการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา เปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดระบบ และการบริหารจัดการ

ทั้งนี้ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กำหนดการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายผ่านการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ในรูปแบบแพลตฟอร์ม (Platform) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าประสงค์ของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้
2. การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม
3. การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน
4. การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ

นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๐

ภาพที่ 1 เป้าประสงค์และแพลตฟอร์มการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Platform) ของนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. (อววน, 2562:9)

กล่าวโดยสรุป การที่ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีเป็นหน่วยงานรัฐในลักษณะของสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผลิตบุคลากรระดับนายประจำเรือสำหรับไปทำงานในเรือเดินทะเลที่ต้องนำเรือสินค้าไปรับและส่งสินค้ายังเมืองท่าต่างประเทศ การดำเนินการของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีในการผลิตบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางเกณฑ์ ข้อกำหนด ที่ออกโดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย ดังนี้

1. แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
2. พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562
3. อนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตร และการเข้ายามสำหรับคนประจำเรือ ค.ศ. 1978 และแก้ไขเพิ่มเติม (International Convention on Standards of Training, Certification and Watch keeping for Seafarers, 1978 as amended)

เมื่อตรวจสอบความต้องการของกฎหมายข้างต้นพบว่า กฎหมายทั้ง 3 ฉบับมีเจตนารมณ์ประสงค์ให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษามีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีองค์ความรู้ทางวิชาชีพการเดินเรือ
2. มีทักษะความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในวิชาชีพ และทักษะอื่นที่จำเป็นในการทำงาน
3. มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นผู้มีคุณธรรม และจริยธรรม

หลักสูตรการศึกษาของศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี เป็นหลักสูตรที่อ้างอิงเนื้อหาวิชาเฉพาะตาม Model course 7.01 - 7.04 ที่กำหนดโดยองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ หากศูนย์ฝึกพาณิชยนาวีมีการจัดการเรียนการสอนเป็นตามหลักสูตรที่กำหนด ย่อมมั่นใจในระดับหนึ่งว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี จะเป็นผู้มีองค์ความรู้และทักษะทางวิชาชีพสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการสร้างทักษะอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และการสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณธรรมและจริยธรรมตามความคาดหวังของการอุดมศึกษาของประเทศไทย ยังไม่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาหลักสูตรที่มีการเรียนการสอนของศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานคนประจำเรือ
2. เพื่อศึกษาระดับของทักษะสังคมที่จำเป็นและสำคัญของคนประจำเรือ
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานคนประจำเรือ ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่างกัน
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ
5. เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ในแต่ละผลหลักและผลปฏิสัมพันธ์ของคนประจำเรือที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ประสพการณ์ทางสังคม รู้ถึงปัจจัยเอื้อที่ส่งเสริมการพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ศักยภาพคนประจำเรือให้สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและความต้องการของตลาดแรงงานทางทะเลของโลกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สถาบันที่ผลิตบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานบนเรือเดินทะเลสามารถ/ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวีสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดความทันสมัยสอดคล้องความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ครู อาจารย์สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการ

เสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมในด้านต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมให้กับนักศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีลักษณะที่พึงประสงค์ตาม “พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562” ที่คาดหวังให้มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการหรือวิชาชีพที่ตนถนัด สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลกได้ และพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งยังสามารถนำเอาสารสนเทศที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมจากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการศึกษาในเชิงลึกต่อไปได้

คำถามการวิจัย

1. ทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมมีความจำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรืออย่างไร
2. ทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมใดมีความจำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ศึกษาว่าทักษะใดเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ
3. ระดับวิद्यุติและคุณวุฒิ ประสบการณ์การทำงาน รายได้ที่แตกต่างกันมีมุมมองในเรื่องทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานคนประจำเรืออย่างไร
4. ข้อเสนอแนะที่ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีควรรับไปดำเนินการเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ
5. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขที่ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีควรนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาสภาพการณ์ในด้านการพัฒนามาตรวัดทักษะทางสังคมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ด้วยการศึกษาทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบโครงสร้างมาตรวัด แล้วจึงสร้างและพัฒนามาตรวัด จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด สำนวนทักษะทางสังคม เสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะทางสังคม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ การสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม ที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทางทะเล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาจากศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี และคนทำงานมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้เข้าสอบความรู้เพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถหรือประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญของคนประจำเรือ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี จำนวน 42 คน และคนทำงานมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้เข้าสอบความรู้เพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถหรือประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญของคนประจำเรือ จำนวน 20 คน

2. ใช้เครื่องมือมาตรวัดทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง และวิเคราะห์ปกติวิสัยของคะแนน

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ใช้เทคนิควิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาสภาพการณ์ และข้อเสนอเชิงนโยบาย กับผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 3 กลุ่มๆละ 3 คน รวม 9 คน อันประกอบด้วย

1. กลุ่มวิทยากรด้านวิชาชีพเฉพาะของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี จำนวน 3 คน

2. กลุ่มผู้เข้ารับการสอบเพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถผู้ทำการในเรือ หรือผู้เข้าสอบเพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญ จำนวน 3 คน

3. กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี จำนวน 3 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.1 ลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
- 1.2 ปัจจัยสำคัญต่อการสร้างการสร้างความทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม ที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานคนประจำเรือ
- 1.3 ประสบการณ์ทางสังคม (Social Experiences)

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ตามที่นิยามความหมายไว้ในนิยามศัพท์เฉพาะทำยนี้
2. ข้อกำหนด เกณฑ์ มาตรฐาน ที่ใช้อย่างอิงในงานวิจัย เป็นตามที่มีการกำหนดในประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และหรือประกาศกระทรวงศึกษาธิการที่ไม่ขัดหรือแย้งกับประกาศของกระทรวงการอุดมศึกษา และประกาศและหรือข้อบังคับกรมเจ้าท่า ที่ออกโดยอาศัยอำนาจที่มีกฎหมายรองรับเท่านั้น
3. การเปรียบเทียบอ้างอิงหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนในงานวิจัยนี้ใช้อ้างอิงจากหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีในปีการศึกษา 2562

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะทางสังคม (Soft Skills) ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ หมายถึง ทักษะอื่นนอกเหนือทักษะทางความรู้ (Hard Skills) โดยสามารถแบ่งเป็นด้านที่สำคัญ ดังนี้ ด้านการอยู่ในสังคมหรือด้านสังคม ด้านการสื่อสาร ด้านการประยุกต์ใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อการทำงาน ด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น
2. คุณธรรม และจริยธรรม ที่จำเป็นและสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ หมายถึง ลักษณะนิสัย พฤติกรรมที่ดี ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

3. ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตร และการเข้ายามสำหรับคนประจำเรือ ค.ศ. 1978 และแก้ไขเพิ่มเติม (International Convention on Standards of Training, Certification and Watch keeping for Seafarers, 1978 as amended) หมายรวมถึง ข้อบังคับกรมเจ้าท่าเกี่ยวกับการสอบความรู้ผู้ทำการในเรือ พ.ศ. 2557 และแก้ไขเพิ่มเติม

4. นายประจำเรือฝ่ายเดินเรือ หมายถึง นายประจำเรือในฝ่ายเดินเรือผู้มีความสมบัติทำหน้าที่เข้ายามฝ่ายเดินเรือในเรือเดินทะเล

5. นายประจำเรือฝ่ายช่างกล หมายถึง นายประจำเรือในฝ่ายช่างกลผู้มีความสมบัติทำหน้าที่เข้ายามฝ่ายช่างกลในเรือกลเดินทะเล

6. คนประจำเรือ หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ทำการประจำอยู่ในเรือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. สามารถทราบถึงปัจจัยสำคัญต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม ที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

2. ทราบระดับของทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคนประจำเรือ ที่มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และประสบการณ์ทางสังคม

3. สามารถเปรียบเทียบทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคนประจำเรือ ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนเฉลี่ยแตกต่างกัน

4. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคนประจำเรือ

5. นำผลการวิจัยสำหรับเป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตรการศึกษาและกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสังคมคุณธรรมและจริยธรรม ที่จำเป็นของบุคลากรทางการเดินเรือ

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย “การสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ” เพื่อศึกษาปัจจัยเอื้อที่ส่งเสริมการพัฒนา และใช้ประโยชน์ศักยภาพกำลังคนประจำเรือให้สามารถทำงานตอบสนองการพัฒนาประเทศและความต้องการของตลาดแรงงานทางทะเลของโลกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และการพัฒนาทักษะและกำหนดรูปแบบการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรคและรับข้อเสนอแนะมาพัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ เพื่อให้คนประจำเรือไทยมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นในบทนี้ ผู้ศึกษาจึงศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

1. ประวัติศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร

- ความสำคัญของทรัพยากรบุคคลต่อองค์กร
- ความหมายและความสำคัญของบุคลากรประจำเรือ
- แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและสังคม

- ความหมายของทักษะทางสังคม
- ความสำคัญของทักษะทางสังคม
- องค์ประกอบของทักษะทางสังคม
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
- สาเหตุและความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม
- การวัดทักษะทางสังคม

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม

- ความหมายของประสบการณ์ทางสังคม
- ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคม
- ประสบการณ์ทางสังคมกับทักษะทางสังคม
- การวัดประสบการณ์ทางสังคม
- การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านพรหมวิหารสี่ ประสบการณ์ทางสังคม และเพศกับทักษะทางสังคม
- คุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน
- ความหมายเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
- ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม

3. ความหมาย ความสำคัญของการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21

3.1 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.2 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. ประวัติศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี

(ราชกิจจานุเบกษา : 2541) ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี เป็นหน่วยงานระดับสำนักในกรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม มีหน้าที่ผลิตคนประจำเรือระดับนายประจำเรือสำหรับเรือเดินทะเลระหว่างประเทศให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อสนับสนุนกิจการพาณิชยนาวีของประเทศไทย รวมทั้งพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะของคนประจำเรือทุกระดับชั้นให้ได้มาตรฐานสากล ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตร และการเข้ายามสำหรับคนประจำเรือ ค.ศ. 1978 และแก้ไขเพิ่มเติม (International Convention on Standards of Training, Certification and Watch keeping for Seafarers, 1978 as amended) เริ่มเปิดการสอนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2515 ในขณะนั้นใช้ชื่อเรียกว่า “โรงเรียนเดินเรือพาณิชย” เป็น

โครงการชั่วคราวมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตนายประจำเรือให้แก่บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด ใช้หลักสูตรเร่งรัดให้จบภายใน 3 ปี เปิดให้การศึกษาและฝึกอบรมโดยใช้ชั้น 5 อาคาร 4 ของกรมเจ้าท่า ในรุ่นแรกมีนักเรียนจำนวน 18 คน แบ่งเป็นฝ่ายเดินเรือและฝ่ายช่างเครื่องจำนวนห้องละ 9 คนเท่ากัน ทำการศึกษาภาคทฤษฎีโดยใช้อาจารย์ทั้งภายในและภายนอกกรมเจ้าท่า และฝึกภาคปฏิบัติทางทะเลโดยใช้เรือของกรมเจ้าท่า

นักเรียนเดินเรือพาณิชย์รุ่นแรกที่จบออกไป ได้สร้างผลงานและชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ในปี พ.ศ. 2518 จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรจาก 3 ปี เป็นหลักสูตรระยะเวลา 5 ปี โดยได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลนอร์เวย์ ส่งผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการเดินเรือแบบสากลมาวางแนวทางให้และทำการรับนักศึกษาจำนวนเพิ่มมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ก่อตั้ง “ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี” ขึ้นเป็นการถาวร โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอังกฤษ ทำการสำรวจจัดทำแผนแม่บทโครงการก่อสร้างศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี โดยกำหนดสถานที่ตั้งที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นที่ตั้งเดิมของ “ป้อมตรีเพชร” (สร้างในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) ซึ่งเป็นแผนแม่บทที่กรมเจ้าท่าใช้ในการพัฒนาศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีในเวลาต่อมา

การขยายตัวของกิจการพาณิชย์นาวีของประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการของบุคลากรด้านการเดินเรือได้เพิ่มสูงขึ้น เจ้าของกิจการส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนคนประจำเรือ บางครั้งจำเป็นต้องจ้างชาวต่างชาติเข้ามาทำงานบนเรือในอัตราค่าจ้างที่สูง ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเงินตราออกไปนอกประเทศ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อแผนการเพิ่มจำนวนเรือสินค้า ตามนโยบายพัฒนาและส่งเสริมการพาณิชย์นาวีของประเทศ และด้วยเหตุดังกล่าวรัฐบาลจึงมอบหมายให้กรมเจ้าท่ากระทรวงคมนาคมพิจารณาหาทางผลิตบุคลากรด้านการเดินเรือให้เพียงพอต่อความต้องการของธุรกิจพาณิชย์นาวี ส่งผลให้ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีมีการขยายการผลิตบุคลากรด้านการเดินเรือเพิ่มมากขึ้น

ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ได้รับการยกระดับฐานะขึ้นเป็นหน่วยงานระดับกอง ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมเจ้าท่าในปี พ.ศ. 2527 แต่ยังคงเปิดทำการศึกษาและฝึกอบรมอยู่ภายในบริเวณกรมเจ้าท่าเช่นเดิม ในขณะเดียวกันกรมเจ้าท่าก็ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้าง ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นการถาวร โดยได้ว่าจ้างบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาของไทยดำเนินการออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างดังกล่าวใช้งบประมาณแผ่นดินจำนวน 88 ล้านบาท ประกอบด้วยอาคารเรียนและธุรการ อาคารเอนกประสงค์ โรงฝึกงาน อาคารหอพักนักเรียน อาคารบ้านพักข้าราชการ ท่าเทียบเรือ ถนนภายในและระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น งานก่อสร้างสถานที่แห่งใหม่

แล้วเสร็จเมื่อปลายปี พ.ศ. 2530 และทำการย้ายการเรียนการสอนนักเรียนเดินเรือพาณิชย์มายังสถานที่ปัจจุบันตั้งแต่ปีการศึกษา 2531

ในปี พ.ศ. 2541 ทบวงมหาวิทยาลัย ได้มีประกาศให้ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี เป็นสถาบันสมทบของมหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นไป

ตลอดระยะเวลา 44 ปีของการผลิตนายประจำเรือทั้งฝ่ายเดินเรือและฝ่ายช่างเครื่อง ให้เพียงพอความต้องการของอุตสาหกรรมพาณิชย์นาวี ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียน – การสอนมาเป็นระยะให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโลก แต่ที่ผ่านมามีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียน – การสอน โดยคำนึงถึงทักษะอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือมาก่อน งานวิจัยนี้จะช่วยทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นในการเพิ่มทักษะอื่นๆ นอกเหนือจากทักษะทางความรู้ (Hard Skills) รวมทั้งการเพิ่มคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีมีทักษะที่จำเป็น คุณธรรมและจริยธรรม สามารถปฏิบัติหน้าที่คนประจำเรือที่ดีเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานทางทะเลโลก

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร

2.1.1 ทฤษฎีการบุคคลมีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่ง บุคลากรคือปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมาย อันนำมาซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขัน และการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กร เนื่องจากจะเป็นผู้ลงแรง ออกความคิดผลิตสินค้า หรือบริการที่มีคุณภาพตามความต้องการของลูกค้า จึงจำเป็นที่องค์กรจะต้องใช้ทักษะการบริหารงานบุคคล ให้พนักงานสามารถสร้างสรรค์งาน หรือให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วันมัยชัย บุรณะพันธ์, 2550: 32)

2.1.1 ความหมายและความสำคัญของบุคลากรประจำเรือ

ชนะชัย เลิศสุชาตวนิช (2559 : 1) คนประจำเรือ (Seafarer) นั้นตามความหมายในพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับ Merriam-Webster หมายถึง บุคคลที่ทำงานหรือท่องเที่ยวไปกับเรือในทะเล (Someone who works or travels on a boat or ship on the sea) โดยทั่วไปแล้ว จะหมายถึงบุคคลที่ทำงานมีหน้าที่อยู่บนเรือเดินทะเล

ธีระพงศ์ อิงคกุล (2552: 12) กล่าวถึงความสำคัญของคนประจำเรือ (Seafarer) ว่าในการเดินเรือนั้น นอกจากการมีเรือเดินทะเลที่มีความพร้อมแล้ว ยังต้องประกอบด้วยคนประจำเรือซึ่งเรือประเภทต่างๆ ต้องการคนประจำเรือ ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมแตกต่างกัน เช่น เรือเดินทะเลที่เดินทางระหว่างประเทศ ต้องการผู้ที่มีประสบการณ์มีความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ มากกว่าเรือที่เดินทางภายในประเทศ หรือคนประจำเรือ ที่เดินทางไปกับเรือบรรทุกก๊าซ บรรทุกน้ำมัน ก็ต้องการ คนประจำเรือที่มีความรู้เฉพาะทางด้านผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ทั้งนี้ นายจ้างก็ต้องระบุนรายละเอียดการปฏิบัติงาน ในตำแหน่งของคนประจำเรือให้ชัดเจน เพื่อให้ทราบว่าคนประจำเรือมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ อย่างไรบนเรือเดินทะเล

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร

การบริหารงานในองค์กร ทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้องค์กรเจริญเติบโต ซึ่งเมื่อหลังจากกระบวนการสรรหาเสร็จสิ้นแล้ว องค์กรจะต้องมีการธำรงรักษามูลค่าการให้อยู่ยาวนานที่สุด วิธีที่ใช้คือการพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะ ความชำนาญในการทำงาน ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อบุคลากรนั้นๆ จะสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างเต็มที่ และมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งมีนักวิชาการและนักบริหารหลาย ท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

Pace, Smith and Mills (1991 : 10 - 11) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร เป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กรเพื่อนำไปสู่คุณภาพที่ดีขึ้น ผลผลิตที่มากขึ้น และต้องเกิดความพึงพอใจ กับผู้ปฏิบัติงาน ผู้จัดการ และบุคคลต่างๆ ในองค์กร ซึ่งจะเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ตัวบุคคล โดยใช้วิธีบูรณาการผสมผสานบทบาทต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาตนเอง (Individual Development) การพัฒนาอาชีพ (Career Development) และการพัฒนาองค์กร (Organization Development) เพื่อให้สมาชิกขององค์กรทำงานได้ตาม เป้าหมายขององค์กร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบ (ชีวิต-องค์กร-สังคม) ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมี แนวคิดสมมติฐานในการพัฒนาบุคลากรไว้ 7 ประการ (Seven Basic Assumptions) ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ตระหนักในคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Worth of the Individual) องค์กรที่มีคุณภาพจะตัดสินใจจากการที่องค์กรให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของบุคลากรในองค์กร

2. บุคลากรในฐานะทรัพยากร (Employees as a Resources) ไม่ว่าจะทำปฏิบัติงานในตำแหน่งใดในองค์กรล้วนมีบทบาทต่อความสำเร็จขององค์กรควรจะได้รับ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

3. สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีคุณภาพดี (Quality Work Environment) จัดเป็นภารกิจขององค์กรที่ต้องปรับปรุงเพื่อเอื้อให้เกิดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และเจริญตา เจริญใจ

4. ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน (Employee Satisfaction) เป็นสิ่งที่พึงเกิดขึ้นในองค์กร โดยองค์การจะต้องพยายามให้ได้มาหรือรักษาไว้ซึ่งสภาพความพึงพอใจของบุคลากรที่มีชีวิตจิตใจด้วยการออกแบบลักษณะงานให้เหมาะสมและเอื้อต่อสภาพการทำงานที่พึงประสงค์

5. ความต้องการที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning Need) กิจกรรมการฝึกอบรมและพัฒนาจำเป็นต้องช่วยให้อุปกรณ์มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง จะต้องมีการปรับปรุงให้ทันกับภาวการณ์และสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและทันเวลา

6. การเตรียมโอกาสสำหรับการเปลี่ยนแปลง (Change Opportunities Preparation) สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดความต้องการบุคลากรที่มีคุณสมบัติทักษะและความรู้ ความสามารถที่แตกต่างไปจากเดิม องค์การจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะก้าวสู่ตำแหน่งงานใหม่

7. ขอบเขตกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่กว้างไกล (Broad Scope of HRD Concern) กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรมิได้จำกัดอยู่เพียงการให้ความรู้ด้วยการฝึกอบรมเพื่อให้พนักงานสามารถทำงานได้เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงความเข้าใจในพฤติกรรม การแสดงออกของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งกว่าที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าที่การงานที่องค์การจะต้องให้ความสำคัญ

เกรียงศักดิ์ ชะเอมไทย (2547) กล่าวถึงแนวคิดของ ศาสตราจารย์ เลียนาร์ดแนดเลอร์ (Professor Leonard Nadler) แห่งมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ (George Washington University) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development) ว่าจะต้องมองบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงานขององค์การจะต้องประกอบด้วยแนวคิดและกิจกรรม 3 ประการ คือ การฝึกอบรม (Training) โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านการศึกษา (Education) โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาบุคลากรที่ตัวบุคคล และด้านการพัฒนา (Development) โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาบุคลากรที่องค์กรและสังคม

ธวัช บุญยณ (2550 : 207) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาบุคลากรสามารถทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1. วิธีการพัฒนาในงานที่ปฏิบัติ (Job-Site Development Methods) เป็น วิธีการพัฒนาในงานที่บุคคลทำหรือองค์การที่บุคคลทำงานอยู่นั้นด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การใช้พี่เลี้ยง (Coaching) การมอบหมายให้เป็นกรรมการ/การประชุม (Committee Assignments/meeting) การ

หมุนเวียนงาน (Job Rotation) ผู้ช่วยในตำแหน่ง (Assistant-To Positional) การพัฒนา ออนไลน์ (Online Development) การประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาบุคคล (Corporate University/Development Centers) องค์การการเรียนรู้ (Learning Organization) เพื่อให้เกิดการพัฒนาในงานอย่างแท้จริงและประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้บริหารต้อง วางแผนและประสานงานการพัฒนาด้วยวิธีการต่างๆเหล่านี้อย่างจริงจัง จริงใจและต่อเนื่อง

2. วิธีการพัฒนานอกงานที่ปฏิบัติ (Off-Site Development Methods) เป็นวิธีการพัฒนานอกงานที่บุคคลทำหรือสถานที่อื่นภายนอกองค์การ บุคคลสามารถเลือกใช้วิธีการพัฒนาได้ตามโอกาสและความสมัครใจ วิธีการพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การเข้าเรียนในชั้นเรียน (Classroom Courses and Degree) การอบรมสร้างความสัมพันธ์ (Human Relations Training) การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulations) ทักษะศึกษา (Sabbaticals) ทักษะศึกษา (Sabbaticals) การอบรมภาคสนาม (Outdoor Training)

สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพด้านทักษะ ความชำนาญในการทำงาน ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การฝึกอบรม ปรุมนิเทศ ร่วมสัมมนาทั้ง ในและนอกสถานที่ ฯลฯ เพื่อให้บุคลากรนั้นสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ผูกพันกับองค์กร และมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางชีวิต และทางสังคม

2.2.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

ได้มีผู้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

ทักษะทางสังคมมาจากคำสองคำ คือ คำว่า ทักษะ กับ คำว่า สังคม เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นจะขออธิบายพอสังเขปดังนี้

ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนชำนาญ

สังคม เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี ประกอบด้วยคำ “สัง” แปลว่า ด้วยกัน พร้อมกัน ส่วนคำว่า “คม” แปลว่า ดำเนินไป เมื่อนำมารวมกันจึงสามารถแปลได้ว่า ไปด้วยกัน ไปพร้อมกัน (จันทน์ อธิวัฒน์ทิพย์ และคณะ, 2545: 59)

สังคม หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน 2524: 371)

สมโภช เอี่ยมสุภานิต (2540: 2) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแสดงออกถึงความคิด ความรู้ของตนเองตามประสิทธิภาพและความพึงพอใจ ตลอดจนทำให้ความต้องการแห่งตนสามารถบรรลุได้โดยไม่ละเมิดสิทธิและความพึงพอใจของบุคคลอื่น

วิลาศลักษณ์ ชั่ววลี (2542: 40) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ได้ดี สามารถอ่านสถานการณ์ทางสังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่นได้ สามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการชักจูงและเป็นผู้ดำเนินการประนีประนอมและยุติข้อโต้แย้งเพื่อการร่วมมือกันและทำงานเป็นทีมได้

อุษณีย์ โพธิสุข (2545: 120) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถที่เรา รู้จัก เข้าใจความรู้สึก ความต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการต่างๆ ของคนที่เรา เกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งรู้จักที่จะสร้างสายสัมพันธ์ให้มั่นคงด้วยความรัก ความเอาใจใส่ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น อย่างต่อเนื่อง รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสภาพการณ์ต่างๆ

ฮาร์กีย์และ แมคคาร์ตัน (วนิดา เดียวพานิช, 2537: 32; อ้างอิงจาก Hargie; & McCartan 1986) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง ทักษะที่ใช้เมื่อบุคคลมีการกระทำระหว่างกัน ในระดับของการมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ริกจิโอ (Riggio, 1986: 651) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะในการติดต่อสื่อสารทางสังคมในด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งจัดหมวดหมู่ไว้ 3 ด้าน คือ ทักษะในการรับสาร ทักษะในการส่งสาร และทักษะในการควบคุมการสื่อสารระหว่างบุคคล

อาร์จีล (Argyle, 1995: 99) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคมเป็นแบบแผนของพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งทำให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันในสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคมได้ โดยสามารถประเมินได้จากการแสดงบทบาททางสังคม การสัมภาษณ์และการประเมินโดยบุคคลอื่น

โกเลแมน (Goleman, 1998: 95) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคม เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพและสายสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตลอดจนสามารถที่จะ ค้นพบสิ่งที่ เป็น พื้นฐานร่วมกันของคนในองค์กรและทำให้คนในองค์กรมีความสามัคคีปรองดองกัน

มหาวิทยาลัยซินซินเนติ (คาราวรรณ กล่อมเกลี้ยง, 2546: 9–10 ; อ้างอิงจาก The University of Cincinnati. 2002: Online) แสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคมว่ามีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลและการตีความหมายของข่าวสาร
2. ทักษะทางสังคมสำคัญมากต่อการพัฒนาการเรียนรู้และทำให้บรรลุเป้าหมายที่บุคคล มุ่งหวังที่จะถ่ายทอด การปฏิสัมพันธ์จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ประสบการณ์เดิม และสิ่งที่ประทับใจในตัวบุคคลอื่นที่ได้พบเห็น
3. ประกอบด้วยคำที่มีรายละเอียดซับซ้อนมาก (เกี่ยวกับความหมายของคำในภาษา คำศัพท์และประโยค) และพฤติกรรมที่นอกเหนือจากการใช้ภาษา (การใช้กิริยาท่าทาง เช่น สายตา น้ำเสียงการแสดงออกทางใบหน้า)
4. มีอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูและสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่
5. สามารถเพิ่มขึ้นได้จากการเสริมแรงทางสังคมจากบุคคลอื่น ซึ่งการให้รางวัลนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่น่าพอใจ
6. เป็นการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามธรรมชาติซึ่งแสดงออกในโอกาสและเวลาที่ เหมาะสม
7. เป็นผลมาจากองค์ประกอบของสภาวะแวดล้อม ตลอดจนอายุเพศ และสถานภาพ จากความหมายของทักษะทางสังคมดังกล่าว

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการติดต่อสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งโดยการใช้ถ้อยคำ (Verbal) และไม่ใช่ถ้อยคำ (Non - verbal) ซึ่งครอบคลุมในการรับ การส่ง และการควบคุมการสื่อสาร ระหว่างบุคคล

2.2.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ปีทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2535: 19) กล่าวถึง ทักษะทางสังคมมีส่วนช่วยพัฒนาบุคคล และสังคม มีส่วนช่วยพัฒนาบุคคล ได้แก่การที่ทำให้บุคคลอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ตลอดจนนำไปแสวงหาความรู้ใหม่ด้วย มีส่วนช่วยพัฒนาสังคม ได้แก่การที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้และ พัฒนาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

สุขุมาล เกษมสุข (2535: 10 - 11) กล่าวถึง ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะมนุษย์ไม่สามารถที่จะอยู่ได้ตามลำพัง ต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคมที่จะต้อง ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมการทำงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศและโลก ทุกสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกันซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญทั้งทางด้าน ส่วนบุคคล และทางด้านสังคม ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าไร ทักษะทางสังคมยังมีความจำเป็นขึ้นเท่านั้น บุคคลต้องมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถสื่อความหมาย ความเข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาได้โดยสันติวิธีเมื่อเกิดความขัดแย้ง รู้จักคิด และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเองและสังคมได้สามารถปรับตัวได้ในทุก สภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคง ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดที่สมาชิกเป็นผู้ที่มีทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยสันติวิธีสมาชิก รู้จักเสียสละประโยชน์ ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญมั่นคง แต่ถ้าสังคมในลักษณะตรงกันข้าม ถ้าสมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุขและมีแต่ความเสื่อม ทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญ ช่วยพัฒนาทั้งบุคคลและสังคม ก็ย่อมสงบสุขและเจริญก้าวหน้าไปด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2537: 220) ให้แนวคิดที่ว่าทักษะทางสังคมนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นอย่างมากและส่งผลต่อตัวเด็กทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ สังคม การเรียน การปรับตัวและสุขภาพจิตของเด็ก ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขและพัฒนาทักษะทางสังคมโดยที่ครูร่วมมือกับบุคลากรที่พัฒนาเด็กทุกฝ่าย

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 90 - 91) ให้แนวคิดว่าการจะให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะเพื่อนำไปแก้ปัญหาหรือพัฒนาในชีวิตประจำวัน เนื้อหาสาระที่ต้องเรียนรู้คือ ความรู้ พื้นฐานทักษะอาชีพ ทักษะการแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิต และทักษะทางสังคม เพื่อการประสานสัมพันธ์และอยู่ร่วมกันอย่างสันติซึ่งทักษะเหล่านี้ คือ ทักษะชีวิต (Life Skills) ที่ทุกคนต้องมีต้องเรียนรู้และเรียนรู้อยู่ทุกขณะของชีวิต

อุษณีย์ โพธิ์สุข (2545: 120) กล่าวถึง ทักษะทางสังคมเป็นทักษะสำคัญที่ทำให้คนประสบ ความสำเร็จในชีวิตในอนาคตได้ทักษะทางสังคมจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของความสามารถทางความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของมนุษย์

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็จำเป็นที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องดำรงชีวิตและทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่น อยู่เสมอ ทักษะทางสังคมจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเมื่อบุคคลในสังคมสามารถดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขก็จะทำให้สังคมนั้นเป็นสังคมที่น่าอยู่สงบสุข

2.2.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

ริกจิโอ (Riggio, 1986) ได้แบ่งทักษะทางสังคมออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) หมายถึงความสามารถในการ ติดต่อกับบุคคลอื่นโดยไม่ใช้ถ้อยคำ เป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์และภาษาท่าทาง โดยรวมถึงการแสดงเจตคติความรู้สึกและพฤติกรรมระหว่างบุคคลโดยไม่ใช้ถ้อยคำ

2. ความไวในการรับรู้อารมณ์บุคคลอื่น (Emotional Sensitivity) หมายถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมายการแสดงออกทางอารมณ์และภาษาท่าทางของบุคคลอื่น โดยที่บุคคลนั้นไม่ต้องใช้ถ้อยคำแสดงออกมา

3. การควบคุมทางอารมณ์ของตนเอง (Emotional Control) หมายถึงความสามารถในการกำกับ สะกดกลั้น และปรับอารมณ์ของตนเองได้

4. การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อกับสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยใช้ถ้อยคำ เป็นการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาพูดในการเข้าร่วมสนทนาอภิปรายกับบุคคลอื่น

5. ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมายจากการติดต่อกับสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำของบุคคลอื่นได้

6. การควบคุมทางสังคม (Social Control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคมอย่างเหมาะสม มีทักษะในการแสดงตน และสามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเอง

ทาบ (ปาริชาติ โชคพิพัฒน์, 2538: 34; อ้างอิงจาก Taba. 1967) กล่าวถึงองค์ประกอบ ของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคมเน้นในเรื่อง

1. การทำงานกลุ่ม
2. ความสามารถในการร่วมกันอภิปราย
3. ความสามารถในการพัฒนาความคิดในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ
4. ความสามารถในการร่วมมือกันวางแผน

จาโรลิเมก (Jarolimiek, 1977: 10 - 11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

1. การใช้ชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. การรู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ
3. การเคารพต่อข้อตกลง
4. การรู้จักใช้โอกาสให้เหมาะสม
5. การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
6. การตระหนักถึงการสร้างสังคม

โกลแมน (Goleman, 1998: 27) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคม ดังนี้

1. การโน้มน้าว (Influence) มีอิทธิพล และสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม
2. การสื่อสารที่ดี (Communication) เปิดใจกว้างในการรับฟังและสื่อสารโต้ตอบด้วย ความชัดเจนและน่าเชื่อถือ
3. มีความเป็นผู้นำ (Leadership) สามารถผลักดันและชักนำบุคคลและกลุ่มคนได้ดี
4. กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Catalyst) มีความคิดริเริ่มและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้ดี
5. การจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management) มีความสามารถในการจัดการกับ ความขัดแย้ง หาทางยุติความไม่เข้าใจกัน
6. การสร้างความสัมพันธ์ (Building Bonds) เสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น ช่วยและสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์
7. การร่วมมือร่วมใจกัน (Collaboration and Cooperation) การช่วยเหลือและร่วมมือ โดยการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน
8. ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (Team Capabilities) การสร้างพลังร่วมของกลุ่มในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

วารี ธีระจิตร (2530 : 88 - 89) ได้แบ่งทักษะทางสังคมออกเป็นด้านใหญ่ๆ ดังนี้

1. ทักษะทางด้านคุณธรรม ทักษะทางสังคมด้านคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กๆ คือ

- 1.1 ไม่เห็นแก่ตน รู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

1.2 ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การเบียดเบียนผู้อื่นไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่สิ่งของหรือการกระทำอย่างเดียวน ควรให้นักเรียนมองเห็นว่าการเบียดเบียนเวลาของผู้อื่นก็เป็นสิ่งไม่ควรกระทำ

1.3 การรู้จักเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมในโรงเรียน

1.4 มีความสามัคคีมีเหตุผล รู้จักแพ้ รู้จักชนะ และรู้จักให้อภัย

1.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กระตือรือร้น ใฝ่รู้อยู่เสมอ

2. ทักษะทางด้านการความสามารถ

2.1 การรู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 การรู้จักอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่ดีงามของท้องถิ่นและของชาติ

2.3 การรู้จักแก้ปัญหา

2.4 การรู้จักติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การสามารถหาเลี้ยงดำรงชีพของตนเองและครอบครัว

2.6 การขจัดปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นพิษต่อสังคม

2.7 การรู้ค่าของเวลา รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.8 การรู้จักและปฏิบัติตามได้ตามกฎหมายของสังคมที่ตนอยู่

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมคือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในด้านต่างๆ ทั้งการพูด การกระทำและความรู้สึก ที่จะก่อให้เกิดการการใช้ชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตือรือร้น ใฝ่รู้อยู่เสมอ และการทำงานร่วมกันในกลุ่ม หรือองค์กรได้อย่างสงบสุข

2.2.4 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

คาร์ดเลจ (Cardledge, 1995: 5) กล่าวถึง ระดับพัฒนาการด้านบุคลิกภาพสามารถใช้อธิบายการมีทักษะทางสังคมได้เหมือนกัน โดยนักทฤษฎีพัฒนาการได้เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมมีดังต่อไปนี้

ทฤษฎีสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ (Communication Theory : Interaction) แนวคิดของทฤษฎีนี้ มาจากแนวคิดทฤษฎีจิตวิทยาสังคมพื้นฐานที่สำคัญ 2 ทฤษฎีคือ Balance Congruity และ Cognitive Dissonance Theories ซึ่งในทฤษฎีสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์นี้ได้ให้แนวคิดว่าการสื่อสารหรือปัจจัยทางการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างปฏิภิกิริยา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ

ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข่าวสารกับบุคคล ปฏิบัติการแสดงออกมาทางพฤติกรรมต่างๆ ดังนั้นพฤติกรรมทั้งหลายจึงเกิดจากพฤติกรรมทางการสื่อสารทั้งสิ้นในการสื่อสารจะมีปัจจัยหรือตัวแปร ได้แก่ บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ เจตคติความคิด อิทธิพล ข่าวสาร อิทธิพลของสังคม และลักษณะของเนื้อหาข่าวสาร การปฏิสัมพันธ์เป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างผู้รับและผู้ส่งสาร ตามทฤษฎีนี้พฤติกรรมใดๆ ก็ตามมีอิทธิพลต่อกระบวนการปฏิสัมพันธ์เสมอ เช่น อากัปกริยา พื้นอารมณ์แรงขับ ทักษะ ความขัดแย้ง ระยะทางระหว่างบุคคล หรือความใกล้ชิดระหว่างบุคคล กลุ่มอิทธิพล ความไว้วางใจ ตลอดจนบทบาท ทักษะที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ (ธนธร เจริญราช, 2546: 12) จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมดังกล่าว

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

อีริกสัน (Erik Erikson, 1959) นักจิตวิทยาอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคมว่ามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลิกภาพ บุคคลจะมีการพัฒนาบุคลิกภาพตลอดชีวิต และเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หรือการมีสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมนั้นเอง อีริกสันได้จำแนกพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลไว้ 8 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกไว้วางใจและความไม่ไว้วางใจ (Trust and Mistrust) จะเริ่มขึ้นระหว่างช่วงอายุแรกเกิดถึง 1 ขวบ ถ้าเด็กได้รับอาหาร ความรัก ความเอาใจใส่และความใกล้ชิดจากมารดาหรือพี่เลี้ยงเป็นอย่างดี เด็กจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจและความอบอุ่นมั่นคง ในทางตรงข้ามหากถูกทอดทิ้งและไม่ได้ความรักจะเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจใครในวัยเด็ก

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองและความสงสัย (Autonomy and Doubt) ความรู้สึกนี้จะเกิดในช่วงปีที่ 2 เด็กวัยนี้จะแสดงออกให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีความเป็นตัวของตัวเองในทางกลับกัน หากเด็กไม่ได้รับความสำเร็จหรือความพอใจก็จะเกิดความอายและกลัวการแสดงออก

ขั้นที่ 3 การริเริ่มและความรู้สึกผิด (Initiative and Guilty) เป็นช่วงอายุ 3 ถึง 5 ปี เด็กวัยนี้จะเลียนแบบสมาชิกในครอบครัว ชอบทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ถ้าทดลองแล้วผิดพลาดจะเกิดความขลาดและหวาดกลัวเป็นวัยที่มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวและเด็กๆ นอกบ้าน

ขั้นที่ 4 ความรู้สึกรับผิดชอบและความรู้สึกปมด้อย (Industry and Inferiority) เกิดขึ้นในช่วงอายุ 6 - 11 ปี เด็กวัยนี้จะเริ่มเกี่ยวข้องกับบุคคลนอกบ้านมากขึ้น เป็นช่วงที่จะขยันเรียน ขยันอ่านหนังสือประเภทต่างๆ พยายามและอดไขว่คว้าความเด่น และชอบแสดงความสามารถของตนเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ถ้าทำไม่ได้ก็จะผิดหวังและรู้สึกเป็นปมด้อย

ขั้นที่ 5 บุคลิกภาพของตน และความไม่เข้าใจตนเอง (Identity and Identity Diffusion) อยู่ในช่วงอายุ 13-18 ปี เป็นระยะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งต้องการสร้างเอกลักษณ์หรือบุคลิกภาพของตน โดยเลียนแบบจากเพื่อนๆ หรือผู้ใกล้ชิด ถ้ายังสร้างเอกลักษณ์ของตนเองไม่ได้จะเกิดความว้าวุ่นและหมดหวัง จึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ผู้วัยรุ่นต้องแสดงแบบอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสม

ขั้นที่ 6 ความเป็นผู้นำ และความเปล่าเปลี่ยว (Intimacy and Isolation) ช่วงอายุ 19 - 40 ปี เป็นวัยที่ก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่มีความต้องการเป็นผู้นำ ต้องการติดต่อและสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ จนเป็นเพื่อนสนิทและหรือเป็นคู่ชีวิต หากไม่สามารถทำได้ตามที่คาดหวังก็จะแยกตนเองออกจากสังคมหรืออยู่ตามลำพังในวัยนี้จะมีเพื่อนรัก เพื่อนร่วมงานและเพื่อนสนิทเป็นจำนวนมาก

ขั้นที่ 7 ความเสียสละและความเห็นแก่ตัว (Generativity and Self Absorbtion) เป็นช่วงวัยกลางคนเป็นวัยที่มีความรับผิดชอบ มีครอบครัว มีการให้กำเนิดบุตร ให้การอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา ให้ความรักและความเอาใจใส่เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่บุตรหลานและสมาชิกในครอบครัว

ขั้นที่ 8 ความมั่นคงของชีวิต และความสิ้นหวัง (Integrity and Despair) อยู่ในช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป เป็นวัยที่ต้องการความมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิตจะภาคภูมิใจในความสำเร็จแห่งชีวิตและผลงานของตน ถ้าผิดหวังจะเกิดความรู้สึกล้มเหลวในชีวิต

ทฤษฎีพัฒนาการบุคลิกภาพของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Personal Development Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายบุคลิกภาพในลักษณะของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่วัยทารกไปจนโต ถือว่าพัฒนาการที่เกิดขึ้นในวัยแรกของชีวิตจะเป็นผลให้เกิดโครงสร้างบุคลิกภาพที่คงอยู่ จะมีการเปลี่ยนแปลงได้น้อยและยากได้ในภายหลัง ลักษณะที่ปรากฏในเด็กย่อมเป็นลักษณะของผู้ใหญ่ในวันหน้าได้มาก ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคลิกภาพของมนุษย์พัฒนาขึ้นเป็นขั้นๆ ไป และการพัฒนาที่ราบรื่นไปตลอดทุกขั้น นำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพที่เรียกว่า บรรลุถึงอัตลักษณ์แห่งตน (Identity) ในการพัฒนาตามลำดับขั้นถ้าหากอุปสรรคเกิดขึ้นนับว่าเกิดภาวะวิกฤตขึ้นแล้ว มีผลทำให้เกิดการชะงักงัน (Fixation) บุคคลไม่สามารถพัฒนาผ่านขั้นและบรรลุวุฒิภาวะด้านใดด้านหนึ่งหรืออาจมีการหลงเหลือของขั้นติดอยู่จนโตเป็นบางส่วน เช่น คนที่มีได้รับความปรารถนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อโตขึ้นก็มักจะมีการย้ำทำในสิ่งนั้น บุคคลที่ขาดรักในวัยเด็ก ครั้นเติบโตก็จะมีจิตใจลงมกมายซ้ำซากอยู่กับเรื่องรักจนเกินขนาด อย่างไรก็ตามการชะงักนี้จะเกิดเป็นเรื่องราวเท่านั้น ในด้านอื่นๆ บุคคลก็จะออกตามปกติ

ลักษณะทฤษฎีพัฒนาการของ فروยด์ (สถิต วงศ์สวรรค์. 2539: 35 - 42; อ้างอิงจาก Freud. 1974) เชื่อว่ามีลักษณะของบุคลิกภาพด้านนิสัยที่ฝังติด ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งผู้ใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. บุคลิกภาพแบบย้ำคิดย้ำทำ (Compulsive Personality) ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบย้ำคิดย้ำทำจะได้รับอิทธิพลตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งมีศูนย์กลางความพอใจอยู่ที่ส่วนต่างๆ ตามขั้นพัฒนาการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ มี 5 ขั้นด้วยกัน فروยด์ให้ชื่อทฤษฎีพัฒนาการของเขาว่า Psychosexual Stage และได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 5 ลำดับ ดังนี้ (สุชา จันทร์อม. 2540: 32 - 33; อ้างอิงจาก Freud. n.d.) ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นแสวงหาความสุขจากปาก (Oral Stage) ช่วงนี้คือระยะเวลาประมาณตั้งแต่ แรกคลอดจนถึง 1 ปี ทารกมีความสุขในชีวิตโดยทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยปาก เช่น การดูด เคี้ยว กัด เล่นด้วยเสียง ผู้ที่พัฒนาการขั้นนี้ไม่สมบูรณ์ในช่วงอายุ 1 ปี เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังคงชอบแสวงหาความสุขด้วยปากอยู่อีก เช่น ชอบกินจุบกินจิบ ชอบพูดคุ้ย ชอบเคี้ยวหมากฝรั่ง ชอบนินทา ชอบสูบบุหรี่ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาความสุขจากทวารหนัก (Anal Stage) ช่วงนี้อยู่ในระยะประมาณ 1 ถึง 2 ปี เป็นช่วงที่ทารกหาความสุขโดยทำกิจกรรมที่ใช้ทวารหนัก หากช่วงเวลานี้มีพัฒนาการไม่สมบูรณ์ ทารกจะโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพเป็นคนเจ้าระเบียบ จู้จี้พิถีพิถัน รักความสะอาดอย่างมาก

ขั้นที่ 3 ขั้นแสวงหาความสุขจากอวัยวะเพศปฐุมภูมิ (Phallic Stage) ช่วงนี้อยู่ในระยะประมาณ 3 ถึง 5 ปี เด็กมีความพึงใจทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะเพศ เช่น เล่นกับอวัยวะเพศของตน เริ่มเลียนแบบบทบาททางเพศ และสำนึกรู้ลักษณะทางเพศของตน เป็นต้น เด็กยังมีการพัฒนาความก้าวร้าว และความอยากเป็นตัวของตัวเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นแสวงหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว (Latency Stage) ช่วงนี้อยู่ในระยะประมาณ 6 ถึง 12 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาพัฒนาทักษะใหม่ เวลาระยะนี้ เด็กเริ่มพัฒนาชีวิตสังคมนอกครอบครัว ดังนั้น เด็กจึงแสวงหาความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้คนรอบตัวและเพื่อนร่วมวัย เพื่อนสนิทเป็นคนเพศเดียวกันมากกว่าคนต่างเพศ และเด็กเริ่มรู้จักการใช้เหตุผล

ขั้นที่ 5 ขั้นแสวงหาความสุขจากแรงกระตุ้นของทฤษฎีทางเพศ (Genital Stage) ช่วงนี้อยู่ในระยะประมาณ 13 ถึง 20 ปี ย่างเข้าสู่วัยรุ่นและเริ่มเป็นผู้ใหญ่ ลักษณะทฤษฎีทาง

เพศบรรลู่พัฒนาภาวะสมบูรณ์ทำงานได้เต็มที่ เป็นระยะที่เด็กพยายามประพฤติดนให้เหมาะสมกับบทบาททางเพศ โดยเลียนแบบคนเพศเดียวกันที่ตนนิยม

2. บุคลิกภาพแบบชอบแสดงอำนาจเผด็จการ (Authoritarian Personality) ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบชอบแสดงอำนาจ ชอบเยาะเย้ยถากถางผู้อื่น ชอบทำลายล้าง ลักษณะฝังติดอยู่เคยถูกเลี้ยงแบบบีบบังคับ ควบคุมและมีความไม่พอใจมาก เก็บกดมาตั้งแต่เด็ก จะแสดงออกเมื่อตนเองเป็นอิสระจากพ่อแม่แล้ว

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมของบุคคลนั้น สามารถพัฒนาขึ้นตามวัยของบุคคล ลักษณะของบุคลิกภาพด้านนิสัยที่ฝังติดตั้งแต่เด็กจนกระทั่งผู้ใหญ่ เมื่อบุคคลมีการเจริญเติบโตขึ้น ย่อมมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่พร้อมจะนำไปสู่การพัฒนาทางสังคมของบุคคล ซึ่งการติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลย่อมต้องอาศัยบุคลิกภาพ เจตคติความคิดของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาทางสังคม จึงจะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตร่วมกันและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.2.5 สาเหตุและความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม

ความล้มเหลวของพฤติกรรมทางสังคม มีสาเหตุหลายประการ ดังนี้

อาร์จีล (Hargie; & McCartan, 1986: 12 - 13; citing Argyle. 1972) อธิบายไว้ดังนี้

1. ขาดตัวแบบที่เหมาะสมในด้านทักษะทางสังคม เช่น บิดามารดาไม่สามารถเป็นผู้นำในการสังเกตทักษะทางสังคมที่เหมาะสมได้

2. มีตัวแบบในด้านทักษะทางสังคมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ดีซึ่งมีผลให้มีความต้องการ ด้านทักษะทางสังคมน้อย ซึ่งอาจพบได้ในสถานที่ที่มีผู้ป่วยทางจิตเวชและผู้ป่วยพฤติกรรมแปรปรวน

3. ขาดการเสริมแรงที่ทำให้เกิดทักษะทางสังคมที่เหมาะสม

4. ทักษะทางสังคมที่เหมาะสมเป็นสิ่งที่ทุกคนอยากได้ แต่มักจะได้อาจจากสถานการณ์ที่มีความจำกัด

5. การพัฒนาความสามารถทางสมองหยุดชะงัก มีผลทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูล และความคิดเห็นได้ซึ่งมีสาเหตุมาจากสมองถูกกระทบกระเทือน (Brain Trauma) มารดาเป็นหัดเยอรมันขณะตั้งครรภ์ (Rubella during Pregnancy) และกรรมพันธุ์ (Heredity) เช่น ปัญญาอ่อน ที่เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม (Down's Syndrome)

ละเอียด ชูประยูร (2523: 51) กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องทางด้านการทักษะทางสังคมไว้ ดังนี้

1. เนื่องจากมีความวิตกกังวลในการแสดงออกในสังคม (Social Anxiety) หรือกลัวสังคม (Social Phobia)

2. มีสาเหตุมาจากมีพฤติกรรมทางสังคมที่ผิดๆ หรือเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ ทางสังคมที่จะเรียนรู้ให้มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งพบได้ในคนไข้จิตเวชที่อยู่โรงพยาบาลนาน ทำให้ขาดแคลนสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม จนต้องมีการฝึกพฤติกรรมทางสังคมใหม่

3. ความบกพร่องในด้านทักษะทางสังคม เป็นผลมาจากความผิดปกติทางด้านจิตเวช (Psychiatric Disorder) เช่น ความถดถอยจากสังคมที่พบในระยะเริ่มแรกของโรคจิตเภท (Schizophrenia) โรคคลั่ง – ซึมเศร้า (Manic Depressive) ที่มีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสมจากสาเหตุและความบกพร่องทักษะทางสังคมดังกล่าว สรุปได้ว่าการขาดทักษะทางสังคม มีสาเหตุมาจากการขาดตัวแบบที่เหมาะสมในด้านทักษะทางสังคม การขาดแรงเสริมที่จะทำให้เกิดทักษะทางสังคมที่เหมาะสม การขาดประสบการณ์ทางสังคม การพัฒนาความสามารถทางสมอง หูตชะงัก และจากสาเหตุสมองถูกกระทบกระเทือน มารดาเป็นหัดเยอรมันขณะตั้งครรภ์ และกรรมพันธุ์

2.2.6 การวัดทักษะทางสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะทางสังคม และความสามารถทางสังคมเริ่มมากกว่า 75 ปีแล้ว (สันสนีย์ นาคะสนธิ์, 2545: 17) โดยมีนักจิตวิทยาได้พยายามให้นิยาม และทำการวัดเชาวน์สังคม อย่างไรก็ตามงานวิจัยในเรื่อง เชาวน์สังคมในก่อนหน้านี้นี้ได้แบ่งแยกเชาวน์สังคมออกจากเชาวน์ทั่วๆ ไป โดยให้ความสำคัญไปที่การมีไหวพริบทางสังคม ซึ่งได้แก่ ทักษะในการรับรู้ การแปลรหัส และความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารทางสังคม แต่ในขณะนี้เชาวน์สังคมได้มีการเกี่ยวพันมากไปกว่าการมีไหวพริบทางสังคมเพียงอย่างเดียว เพราะขอบเขตของโครงสร้างเชาวน์สังคม ได้ขยายเพิ่มเติมไปรวมกับทักษะการมีส่วนร่วมทางสังคม เช่น คำพูด การแสดงออกทางอารมณ์ กฎเกณฑ์ พฤติกรรมทาง สังคม และความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม หรือที่ เรียกกันว่าเป็นทักษะพื้นฐานของ การติดต่อสื่อสารซึ่งจัดว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของทักษะทางสังคม

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้ที่ทำการศึกษา และวัดเกี่ยวกับ ทักษะทางสังคม เช่น ริจิจิโอ (Riggio, 1989: 842) ได้สร้างแบบสำรวจทักษะทางสังคม (Social Skills Inventory หรือ SSD) ซึ่งเป็นแบบสำรวจที่มีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในการประเมินทักษะขั้นพื้นฐานของการสื่อสารทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่การแสดงออกทางอารมณ์ความไวในการรับรู้ อารมณ์ของบุคคลอื่น การควบคุมทางอารมณ์การแสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม และการควบคุมทางสังคม

ฮาร์กีย์และแม็คคาร์ตัน (วนิดา เดี่ยวพานิช, 2537: 44; อ้างอิงจาก Hargie; & McCartan. 1986: 73 – 84) กล่าวว่า วิธีการประเมินการฝากทักษะทางสังคมมีหลายวิธีซึ่งได้แก่

1. แบบสอบถามของคณะที่ทำงานร่วมกัน (Staff Questionnaires)
2. แบบการรายงานตนเอง (Self Report)
3. แบบสอบถาม (Questionnaires) ชนิดต่างๆ เช่น แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) แบบสอบถามชนิดให้เติมข้อความ (Sentence Completion)
4. การสัมภาษณ์ (Interview of Patient) ตัวผู้ถูกวัด เพื่อนผู้ถูกวัด และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกวัด

จากการวัดทักษะทางสังคมดังกล่าว สรุปได้ว่าการวัดทักษะทางสังคมสามารถวัดได้โดยใช้เทคนิค วิธีการวัดที่แตกต่างกันออกไป เช่น การประเมินตนเองโดยการรายงานตนเอง (Self Report) ซึ่งสามารถประเมินตนเองโดยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การตอบแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) หรือการตอบแบบสอบถามแบบเติมข้อความ (Sentence Completion) เป็นต้น หรือการประเมินโดยบุคคลอื่น ซึ่งเป็นผู้ที่รับรู้และเกี่ยวข้องกับผู้ถูกวัดและทราบถึงพฤติกรรมของผู้ที่ถูกวัดอย่างแท้จริง เช่น เพื่อน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกวัด เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดโดยวิธีการสัมภาษณ์หรือการสังเกต ต่อมา ริจิจิโอ (Riggio) ได้สร้างแบบสอบถามทักษะทางสังคมขึ้นมาและเป็นแบบสอบถามที่ได้รับความนิยมในวงกว้างและมีชื่อเสียง โดยเป็นแบบมาตราประมาณค่าชนิด 5 ระดับ จำนวน 90 ข้อ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวัดทักษะทางสังคมแบบมาตราประมาณค่าชนิด 5 ระดับจำนวน 48 ข้อ ซึ่งแบ่งข้อคำถามออกเป็น 6 ด้านๆ ละ 8 ข้อ ตามแนวคิดของริจิจิโอ (Riggio) ได้แก่การแสดงออกทางอารมณ์ความไวในการรับรู้อารมณ์บุคคลอื่น การควบคุมทางอารมณ์การ แสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม และการควบคุมทางสังคม โดยผู้วิจัยทำการพัฒนา มาจากแบบสอบถามทักษะทางสังคมฉบับข้อความของดราวารรณ กล่อมเกลี้ยง (2546) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

สรุปได้ว่างานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคมของบุคคลที่จำเป็นต้องมีทักษะทางสังคมสูง เช่น พยาบาล กลุ่มเด็กพิเศษ หรือกลุ่มเด็กเล็ก เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มบุคคลเหล่านั้นมีทักษะทางสังคมในระดับสูง โดยใช้วิธีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มบุคคล

นอกเหนือจากการพัฒนาทักษะทางสังคม นักศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะอื่นเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิเช่น

1. ทักษะพื้นฐานทางด้านการคิดและการใช้เหตุผล

ความสามารถในการคิดและการใช้เหตุผลนั้น เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน มนุษย์เราส่วนใหญ่ได้รับการฝึกฝนให้พัฒนาทักษะการคิด และการใช้เหตุผลมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลบ้าง แต่หากเราได้ใช้การสังเกตตนเอง จะพบว่าเรามีการสัมผัสต่อสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นแวดล้อมตัวเรายู่ตลอดเวลา หากเราสามารถที่จะตั้งคำถามอย่างถูกต้องต่อสิ่งใหม่ ๆ ที่เราสัมผัสได้ เราจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการคิดและการใช้เหตุผลได้ด้วยเช่นกัน

2. ทักษะด้านอารมณ์ ความรู้สึก

แต่เดิมนั้นทักษะด้านอารมณ์ และความรู้สึก เป็นทักษะที่ถูกละเลยในด้านการศึกษา แต่หลังจากที่มีการศึกษาค้นคว้ามากมาย นักจิตวิทยาและนักการศึกษาก็ให้ความสนใจต่อทักษะนี้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น การที่นักศึกษาที่มีความเข้าใจในบทเรียนเป็นอย่างดี แต่เมื่อเข้าห้องสอบกลับเกิดความรู้สึกตื่นเต้น วิตกกังวล บางรายมีอาการแสดงออกทางกาย ได้แก่ เหงื่อออกตามมือ หัวใจเต้นเร็วไม่เป็นจังหวะ เป็นต้น และไม่สามารถทำข้อสอบได้ดี นั้น เป็นผลมาจากสาเหตุมากมายหลายประการ แต่สาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือการขาดทักษะในการจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง การฝึกฝนและพัฒนาทักษะทางด้านนี้จำเป็นต้องใช้ระยะเวลา และการยอมรับตนเองในการพัฒนาทักษะด้วย และการพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ ความรู้สึกที่เหมาะสมนั้น ยังมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและความสำเร็จในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

3. ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร

ภาษาเป็นตัวกลางที่ช่วยให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาการของวิทยาการต่าง ๆ มากมาย ในโลกไร้พรมแดน หรือยุคสังคมข่าวสารนี้ ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษามากกว่า 1 ภาษาย่อมแสวงหาความรู้ได้มากขึ้น และเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ผู้ที่มีความรู้ และ ทักษะในการใช้ภาษาดีย่อมสามารถที่จะแสวงหาความรู้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และ พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนนี้ อาศัยความเข้าใจหลักของภาษา ไวยากรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกฝน ทบทวนอย่างสม่ำเสมอ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้วไม่สามารถข้ามประเด็นความสำคัญของทักษะด้านภาษาและการสื่อสารไปได้เลย ตัวอย่างเช่น ทักษะการอ่านมีความสำคัญมากต่อการแสวงหาความรู้ และ การพัฒนาความสามารถในการคิด ทักษะการเขียนมีความสำคัญมากต่อการถ่ายทอดผลของการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การวัดและ

ประเมินผลการศึกษา เป็นต้น การฝึกฝนและพัฒนาทักษะทางด้านภาษาไม่ใช่เรื่องยากนัก หากนักศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการฝึกฝนอย่างจริงจัง

4. ทักษะในการแสวงหาความรู้

เมื่อการศึกษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล ทักษะในการแสวงหาความรู้จึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับนักศึกษาปัจจุบันอย่างมาก เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทมากขึ้น ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ วิทยาการต่าง ๆ จึงมีการถ่ายทอดและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว นักศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่จะรู้จักเลือกรับข้อมูล และวิทยาการใหม่ ๆ นั้น อย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยทักษะพื้นฐานในการคิด การใช้เหตุผล ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนั้น กระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ หรือวิทยาการใหม่ ๆ นั้น มักจะส่งผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ ซึ่งมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว การพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านั้นจึงเป็นความจำเป็นอีกประการหนึ่ง โดยที่นักศึกษาควรเปิดใจ ยอมรับการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านั้น อย่างน้อยในฐานะ "เครื่องมือ" ที่จะนำไปสู่ความรู้ที่นักศึกษาต้องการ

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม

2.3.1 ความหมายของประสบการณ์ทางสังคม (Social Experiences) หมายถึงการเรียนรู้ทางสังคมจากการ เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมของนักเรียนร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่กิจกรรมด้านการเรียน กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมศึกษานอกสถานที่ กิจกรรมทางศาสนา และ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามประสบการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3.2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคม

แบนดูรา (สุภัค ไหวหากิจ, 2543: 37; อ้างอิงจาก Bandura, 1977: 22 - 27) ได้ให้แนวคิดว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงคือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและโดยทางอ้อมคือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นหรือการเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการสังเกต การเรียนรู้ส่วนใหญ่ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. กระบวนการสนใจ เป็นกระบวนการเลือกและรับรู้ลักษณะพฤติกรรมของตัวแบบ โดย ผู้สังเกตจะต้องให้ความสนใจและรับรู้ลักษณะที่สำคัญให้ถูกต้องแล้วนำสิ่งที่ได้จากการสังเกตมาสรุปรวบรวมไว้เป็นขั้นตอน เพื่อต่อการจำ ซึ่งความสนใจนี้ จะสามารถจำแนก

พฤติกรรมที่สำคัญออก จากพฤติกรรมอื่นของตัวแบบการรับรู้จะเกิดมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ กระบวนการสนใจจากตัวผู้สังเกตหรือจากโครงสร้างหรือลักษณะของตัวแบบ ได้แก่ ความซับซ้อน ความน่าสนใจของตัวแบบรวมทั้งองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพระหว่างตัวแบบกับผู้สังเกต

2. กระบวนการคงไว้เป็นกระบวนการของการจำ เป็นการรวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตไว้ในระบบความจำในรูปของสัญลักษณ์อันได้แก่จินตภาพและภาษา เมื่อบุคคลได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบที่ตนสนใจ การรับรู้จะเกิดขึ้นและเมื่อพฤติกรรมนั้นสิ้นสุดลงมโนภาพและพฤติกรรมดังกล่าว จะคงอยู่ในความจำและถูกคิดแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษาซึ่งสามารถจดจำง่ายและนานกว่า

3. กระบวนการแสดงออกเป็นกระบวนการแปลงสัญลักษณ์ในระบบความจำออกมาเป็นพฤติกรรม พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะถูกต้องหรือใกล้เคียงกับตัวแบบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตและความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลนั้น

4. กระบวนการจูงใจ การเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ในสังคมนั้น มนุษย์ไม่สามารถแสดง พฤติกรรมที่ตนรับรู้มาทั้งหมด แต่จะเลือกพฤติกรรมของตัวแบบที่ก่อให้เกิดผลดีตอบแทนมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสีย การประเมินพฤติกรรมของตัวแบบจึงเป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจและปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วยหรือไม่พึงพอใจ นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการสังเกตตัวแบบที่มีองค์ประกอบ 4 กระบวนการแล้ว

แบนดูรา (จรรยา สุวรรณทัต; และคณะ. 2533: 18; อ้างอิงจาก Bandura. 1969) ยังได้อธิบายแนวคิด ที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ดังต่อไปนี้ คือ

4.1 พฤติกรรมทั้งหลายทั้งสิ้นของมนุษย์ นอกจากปฏิกิริยาสะท้อนล้วนเป็นผลที่ได้รับจากการเรียนรู้

4.2 สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ โดยเรียนรู้จากผลที่จะเกิดตามมา กล่าวคือเรียนรู้ว่าเมื่อเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น จะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตามมา หรือเมื่อกระทำพฤติกรรมใดแล้ว ผลที่ได้รับตามมาจากกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร อย่างแรกจัดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์อย่างที่สองเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มนุษย์เรียนรู้จากสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะกลายมาเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล

4.3 การเรียนรู้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการสังเกต

4.4 การเรียนรู้จากการกระทำต้นแบบหรือแบบอย่าง โดยเฉพาะตัวแบบที่ใกล้ชิด คือ พ่อ แม่และการเรียนรู้จากกระบวนการสังเกต

4.5 ผลจากการเรียนรู้ของมนุษย์จะกลายมาเป็นความเชื่อ ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมสำคัญและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับความเชื่อดังกล่าว

4.6 การควบคุมพฤติกรรมด้วยการรู้คิด การรู้คิดของบุคคลในเชิงประเมินค่าที่วางอยู่บนข้อสมมติฐานความเชื่ออันเกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์นั้น จะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่ กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งได้ และจะนำไปสู่การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนเองตั้งใจไว้ได้

4.7 หลังจากการเรียนรู้แล้ว มนุษย์จะเลือกเลียนแบบเฉพาะพฤติกรรมที่ตนเห็นคุณค่ามากกว่า พฤติกรรมที่ถูกกลังโทยหรือไม่ได้รับรางวัลหรือแรงเสริม การเห็นผลจากการกระทำในเชิงบวกย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้นอีก ตลอดจนเกิดความคาดหวังต่อแรงเสริมที่จะได้รับการคาดหวังนี้ จะทำให้บุคคลตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมเพื่อให้ผลบังเกิดขึ้นตามความต้องการคือต้องการมีการควบคุมและประเมินตนเอง

4.8 พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลถูกควบคุมโดยผลที่ตามมาจากการประเมินตนเอง ซึ่งจะมีทั้งทางดีและไม่ดี ทำให้เกิดการรับรู้ตนเองในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป การประเมินตนเองนี้จะทำให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองให้กระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

4.9 พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลทำต่อตนเองอันเนื่องจากการประเมินตนเองที่ดี และจากปฏิกิริยาต่อตนเองทั้งทางบวกและทางลบ ล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการมีต้นแบบหรือแบบอย่าง การให้แรงเสริมต่อตนเองเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะมีผลต่อความพยายามของบุคคลที่จะกระทำให้ถึงมาตรฐานที่ตนตั้งไว้และสามารถพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเอง สามารถปรับปรุงและคงรักษาพฤติกรรมนั้นต่อไปได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531: 12 – 18) ได้สร้างทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะสำหรับคนไทยขึ้น โดยมีพื้นฐานทางความคิดของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กและจากการประมวลผลข้อมูลทางการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมจริยธรรมประเภทต่างๆ ของคนไทยมากกว่า 4,830 เรื่อง ซึ่งได้ทำการวิจัยคนไทยในช่วงอายุที่แตกต่างกันตั้งแต่ 6 - 60 ปี หลากหลายอาชีพ ทั้งที่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ ครูอาจารย์ นักธุรกิจ กรรมกร และ

เกษตรกร จำนวนมากกว่าหมื่นคนทั้งในกรุงเทพ และต่างจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาสาเหตุทางจิตใจของผู้ที่มีพฤติกรรมจริยธรรมต่างๆ ด้วยการเปรียบเทียบกับผู้ที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ น้อยต่างๆ ที่อยู่ในระบบงานเดียวกัน หรืออยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน จากการศึกษาประมวลผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้พบลักษณะทางจิต 8 ประการ ที่เกี่ยวข้องและอาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมจริยธรรมดังกล่าว และนำเสนอทฤษฎีนี้ในรูปของต้นไม้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนประกอบที่สำคัญและองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นใบ ดอก และผลก็คือพฤติกรรมจริยธรรมต่างๆ เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของคนไทย ได้แก่

1.1 พฤติกรรมการรับผิดชอบตนเอง ต่อครอบครัว ต่อหน้าที่ ต่อสังคม

1.2 พฤติกรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง

1.3 พฤติกรรมในการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น ผลงาน พัฒนากลุ่ม องค์กร และประเทศชาติ

1.4 พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีมีศีลธรรมและจริยธรรมสูง

2. ส่วนที่เป็นลำต้น ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องคำนึงใบ ดอก และผล จึงต้องเป็นส่วนที่แข็งแรง ส่วนที่เป็นลำต้นประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน ดังนี้

2.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม

2.2 ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

2.3 ความเชื่ออำนาจในตนเอง

2.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.5 ทศนคติคุณธรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นและสถานการณ์นั้น

3. ส่วนที่เป็นราก ซึ่งเป็นฐานรากที่สำคัญที่จะดูดซับอาหาร เปรียบได้ว่าเป็นประสบการณ์ของชีวิตที่สำคัญ ประกอบด้วย

3.1 สติปัญญา ความเฉลียวฉลาดที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เป็นต้นทุน เป็นอาหารของต้นไม้

3.2 ประสบการณ์ทางสังคม

3.3 สุขภาพจิตที่จะปะทะกับความกดดันของสังคม

ลักษณะของจิตทั้งสามนี้ อันประกอบด้วย สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาให้เกิดจิตลักษณะทั้ง 5 ด้านข้างต้น ฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ นี้ จึงเป็นพื้นฐานของการเป็นคนดีและคนเก่ง (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2531) จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคมดังกล่าว สรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางสังคมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ใน การดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล จนพัฒนาเป็นพฤติกรรมตามแนวคิด ความเชื่อของแต่ละบุคคล

2.3.3 ประสบการณ์ทางสังคมกับทักษะทางสังคม สังคมของบุคคลจะเริ่มจากสังคมเล็กๆ ภายในบ้านตั้งแต่แรกเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่ใกล้ชิด และเมื่อเติบโตขึ้น สังคมของบุคคลก็จะขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ ผู้สังคมนรอบบ้าน มีการพบปะพูดคุยการเล่น การคบหาสมาคมกับเพื่อนในละแวกบ้าน จากนั้นจึงเริ่มสู่สังคมในสถานศึกษา ได้รับการศึกษา มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากขึ้น มีการทำงานร่วมกัน มีการแก้ไขข้อขัดแย้ง ปัญหา และอุปสรรค จนกระทั่งถึงสังคมของการทำงาน ทำให้บุคคลมีการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เมื่อบุคคลมีการเรียนรู้มากขึ้น ก็จะเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลมากขึ้นไปด้วย ประสบการณ์ทางสังคมจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะหล่อหลอมบุคคลจากการเรียนรู้และ พัฒนากลายเป็นพฤติกรรมของบุคคล การส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ต่อการพัฒนาไปสู่วัยผู้ใหญ่ เนื่องจากประสบการณ์ทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีความสามารถเข้าใจ ตนเอง สังคม และสภาพแวดล้อมของตนอย่างถูกต้อง และจะช่วยให้เด็กเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่งในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตลอดจนค้นพบวิถีชีวิตรู้จักการใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมได้ นั่นคือทำให้บุคคลมีทักษะทางสังคมนั่นเอง

ละเอียด ชูประยูร (2523: 51) กล่าวถึงการขาดทักษะทางสังคม มีสาเหตุมาจากการขาดประสบการณ์ทางสังคมที่จะเรียนรู้ให้มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชา เกตุทัต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2545: 243) ซึ่งได้ให้แนวคิดในทำนองเดียวกันว่า บุคคลที่มีประสบการณ์ทางสังคมน้อยจะทำให้มีทักษะทางสังคมน้อย บุคคลที่ขาดทักษะทางสังคมจะรู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถ และมักถอยหนีการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับกลุ่มและสังคม ส่งผลให้บุคคลนั้นยังคงมีทักษะทางสังคมที่บกพร่องต่อไป และจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งกลายเป็นคนไม่กล้าเข้าสังคม เก็บตัว เก็บกด และกลายเป็นคนที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตได้โดยเฉพาะวัยรุ่น เป็นวัยที่มีสภาวะทางอารมณ์ที่รุนแรง แปรปรวน และเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ซึ่งอาจทำให้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไปได้ จากแนวคิด

ของประสบการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมดังกล่าว สรุปได้ว่า ประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมาในชีวิตประจำวันของบุคคล ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็คือ ประสบการณ์ทางสังคมนั่นเอง

2.3.4 การวัดประสบการณ์ทางสังคม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ที่ทำการศึกษาและวัดประสบการณ์ทางสังคม เช่น งามตา วนิทานนท์และคณะ (2529) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพฯ โดยได้สร้าง แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 100 คะแนน โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.70 ต่อมา ศิริอร นพกิจ (2545) ได้ทำการศึกษาเอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดูและจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา โดยได้พัฒนาแบบสอบถามการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมของ งามตา วนิทานนท์และคณะ (2529) มาเป็นแบบสอบถามประสบการณ์ทางสังคม โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 20 ถึง 100 คะแนน โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.64 หลังจากนั้น จารุณี นุ่มพูล (2547) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิต สติปัญญา และ ประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยได้พัฒนาแบบสอบถามประสบการณ์ทักษะทางสังคมของ ศิริอร นพกิจ (2545) มาเป็นแบบสอบถามประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 6 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 9 ถึง 54 คะแนน โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.72 และสุรพงษ์ ชูเดช (2534) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต โดยได้สร้างแบบสอบถามประสบการณ์ด้านกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 6 ระดับ จำนวน 24 ข้อ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 24 ถึง 144 คะแนน โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.82 จากการวัดประสบการณ์ทางสังคมดังกล่าวสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคมส่วนใหญ่นิยมใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ในการวัดประสบการณ์ทางสังคม เพราะสามารถวัดได้ครอบคลุม สะดวกและรวดเร็ว โดยในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัย ได้ใช้แบบสอบถามประสบการณ์ทางสังคมแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.5 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านพรหมวิหารสี่ ประสบการณ์ทางสังคม และ เพศกับทักษะทางสังคม

เชฟเฟอร์ (เรวดีศิรินคร, 2531: 20; อ้างอิงจาก Schaffer, 1981: 1 - 35) ได้ให้แนวคิดว่าเป็นตัวกำหนดบทบาททางสังคมระหว่างบุคคล เพศชายและเพศหญิงมีการเรียนรู้และมีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น เพศหญิงจะมีความละเอียดอ่อนทางอารมณ์และความรู้สึก มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย เข้าใจความรู้สึกหรือจิตใจของเพื่อนหรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ชอบการอยู่ร่วมกัน และมักปิดบังความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง ส่วนเพศชายจะมีลักษณะของความเข้มแข็งหนักแน่น สามารถควบคุมตนเองได้ ไม่อ่อนไหว ก้าวร้าว ชอบใช้กำลังมากกว่า และมักให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมแบบตรงไปตรงมามากกว่า แต่จะมีการควบคุมทางอารมณ์และทางสังคมได้น้อยกว่า เป็นต้น ซึ่งแนวความคิดความเชื่อของแต่ละบุคคลนั้นเป็นภาวะภายในจิตใจ จึงมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะแนวความคิดความเชื่อในทางพุทธศาสนา ซึ่งในอดีตคนไทยส่วนใหญ่มีวิถีการดำเนินชีวิตโดยยึดแนวทางในพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นความสงบและสันติภาพ ไม่นิยมความรุนแรง และสงคราม (พระศรีวิสุทธิกวี, 2526: 75) ทำให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขโดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธรศาสนา ซึ่งจะเน้นให้บุคคลที่มีหลักธรรมอยู่ในจิตใจทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะหลักธรรมพรหมวิหารสี่ ซึ่งได้แก่

เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข

กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือบุคคลอื่นให้พ้นจากความทุกข์ไฟใจที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นบุคคลอื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นบุคคลนั้นประสบผลสำเร็จ งามยิ่งขึ้นไปก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย และ

อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลางมองตามความจริง โดยวางจิตราบเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจดั่งชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือผลเสียตามเหตุปัจจัยที่ประกอบ ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง

เนื่องจากพรหมวิหารสี่เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ประเสริฐ หรือผู้มีจิตใจดีงาม มีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นธรรมที่เอื้อต่อการมีน้ำใจ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนความมีมนุษยสัมพันธ์ แต่ในปัจจุบันบริบทในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก บุคคลมุ่งเข้าหาความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี เข้าสู่ระบบวัตถุนิยมอย่างเต็มตัว ทำให้บุคคลมีแนวความคิดความเชื่อดั้งเดิมทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักธรรมพรหมวิหารสี่ของแต่ละบุคคลยิ่งทวีความแตกต่างมากขึ้น ประกอบกับบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมแตกต่างกันจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่ใกล้ชิด และเมื่อเติบโตขึ้นสังคมของบุคคลก็จะขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ ผู้สังคมรอบบ้าน มีการพบปะพูดคุย การเล่น การคบหาสมาคมกับเพื่อนในละแวกบ้าน จากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่สังคมในสถานศึกษา มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นมากขึ้น มีการทำงานร่วมกัน มีการแก้ไขข้อขัดแย้ง ปัญหา และ อุปสรรค จนกระทั่งถึงสังคมของการทำงาน ทำให้บุคคลมีการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เมื่อบุคคลมีการเรียนรู้มากขึ้นก็จะเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมของบุคคลมากขึ้นไปด้วย ประสบการณ์ทางสังคมจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะหล่อหลอมบุคคลจากการเรียนรู้และพัฒนากลายเป็นพฤติกรรมของบุคคล ทำให้บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านพรหมวิหารสี่ ประสบการณ์ทางสังคม และเพศสภาพน่าจะมีผลต่อทักษะทางสังคมของนักเรียน

3.3.6 คุณธรรม และจริยธรรมในการทำงาน

คุณธรรม และจริยธรรมในการทำงาน

คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีและความถูกต้องในการแสดงออกทั้งกาย วาจา และใจของแต่ละบุคคลซึ่งยึดมั่นไว้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย

จริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม และเป็นที่นิยมชมชอบหรือยอมรับจากสังคม เพื่อความสันติสุขแห่งตนเองและความสงบเรียบร้อยของสังคม

ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

1. ช่วยให้ชีวิตดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบ
2. ช่วยให้มีความสุขสัมพัทธ์อยู่ตลอดเวลา
3. ช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้แก่บุคคลในชาติ
4. ช่วยควบคุมไม่ให้คนชั่วมีจำนวนมากขึ้น

5. ช่วยให้นุชนนำความรู้และประสบการณ์มาสร้างสรรค์แต่สิ่งที่มีคุณค่า

6. ช่วยควบคุมความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจของคนให้เจริญไปพร้อม ๆ กัน

คุณธรรมในการทำงาน

คุณธรรมในการทำงาน หมายถึง ลักษณะนิสัยที่ดีที่ควรประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพคุณธรรมสำคัญที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จมีดังนี้

1. ความมีสติสัมปชัญญะ หมายถึง การควบคุมตนเองให้พร้อม มีสภาพตื่นตัวจับไว้ใน การรับรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้ปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจที่จะประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ เหมาะสม และถูกต้อง

2. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา และใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวงใคร

3. ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามในการทำงานหรือหน้าที่ของตนเองอย่างแข็งขัน ด้วยความมุ่งมั่นเอาใจใส่อย่างจริงจังพยายามทำเรื่อยไปจนกว่างานจะสำเร็จ

4. ความมีระเบียบวินัย หมายถึง แบบแผนที่วางไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและดำเนินการให้ถูกต้องลำดับ ถูกที่มีความเรียบร้อย ถูกต้องเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม

5. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความเอาใจใส่มุ่งมั่นตั้งใจต่องาน หน้าที่ ด้วยความผูกพัน ความพากเพียร เพื่อให้งานสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

6. ความมีน้ำใจ คือ ปราปรณาดีมีไมตรีจิตต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบความสำเร็จ และช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

7. ความประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้ รู้จักออม รู้จักประหยัดเวลาตามความจำเป็น เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด

8. ความสามัคคี หมายถึง การที่ทุกคนมีความพร้อมทั้งกาย จิตใจ และความ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่มีการเกี่ยงงอน

จริยธรรมในการทำงาน

จริยธรรมในการทำงาน หมายถึง กฎเกณฑ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เหมาะสม และยอมรับ

2.3.7 ความหมายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม สองคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกันมาก ซึ่งมีนักจิตวิทยา นักปรัชญา นักการศาสนา และนักการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมายของคุณธรรม

ประกาศรี สีหอำไพ (2535, หน้า 21) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยธรรมที่สร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี ทางศีลธรรม มีคุณงาม ความดี ภายในจิตใจคน จนเต็มเปี่ยมด้วยความสุข ความยินดี สรุปได้ว่า ผู้มีคุณธรรม หมายถึง ผู้ที่มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงาม สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาได้ถูกต้องและเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักธรรม หรือ คำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถจำแนก 7 ความถูกต้องได้ สามารถอบรมสั่งสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ ถูกต้อง มีความรู้สึกชอบชั่วดี ตามทำนองคลองธรรม มีความตั้งใจและเจตนาที่ดีงาม

เสถียร ชาวไทย (2536, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม คือ การกระทำ ความดี เป็นสิ่งที่ทำไปแล้วตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อน เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และสิ่งที่ทำไปเป็นประโยชน์เกื้อกูลด้วยประการทั้งปวง

สมผิว ชื่นตระกูล (2537, หน้า 82) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า คุณธรรม หมายถึง อุปนิสัยอันดีงามที่สะสมอยู่ในจิตใจ ซึ่งอุปนิสัยอันดีงามนี้ ได้มาจากความพยายามที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงามต่อกันมาเป็นเวลานาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายคำว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 253)

จรัส แก้วเป็ง (2546, หน้า 8) ได้กล่าวสรุปความหมายคุณธรรม หมายถึง หลักของความดี ความงาม ความถูกต้อง ในการแสดงออกทั้งกาย วาจาใจ ของแต่ละบุคคล ซึ่งยึดมั่นไว้เป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย ซึ่งอาจส่งผลให้การ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

วีระพงศ์ ถินแสนดี (2550, หน้า 22) ได้อธิบายความหมาย คุณธรรมเป็น ความดีอันสูงสุดที่ถูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงามของคนทั่วไป ซึ่งวางอยู่ในจิตสำนึก ความรู้สึก รับผิชอบของคนนั้น อันเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติของบุคคลให้แสดงออก ตามที่ตนปรารถนา

สรุปคุณธรรม หมายถึง หลักคุณงามความดีความถูกต้องที่อยู่ภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งเสริมให้บุคคลในสังคม ยึดมั่นเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติส่งผลให้เกิดคุณประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

ความหมายของจริยธรรม

กรมวิชาการ (2541, หน้า 43) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม ว่าจริยธรรม นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ถ้าคนในสังคมใดมี จริยธรรมสูง สังคมนั้นจะมีแต่ความเจริญ ผู้ที่มีจริยธรรมสูงจะประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีและบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าอันพึงประสงค์

สมเดช มุงเมือง (2542, หน้า 51) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หรือ ธรรมจริยา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ตั้งอยู่ในคุณงามความดี โดยเฉพาะในสังคมไทยเรายึดมั่น ในคุณงามความดี ตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 135) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมในฐานะเป็นคำถามว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม

จรัส แก้วเป็ง (2546, หน้า 9) ได้อธิบายว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่แสดงออกถึงความดีงามทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง เป็นประโยชน์ต่อสังคม และต่อการพัฒนาประเทศชาติ

วีระพงศ์ ถินแสนดี (2550, หน้า 23) ได้กล่าวสรุปความหมายจริยธรรม ว่าเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ และการกระทำที่ดีงามและถูกต้องของบุคคล ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดอันถูกต้องดีงาม ที่ควรประพฤติปฏิบัติในสิ่งนั้นๆ เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง แก่ตนเอง และบุคคลอื่นโดยทั่วไปในสังคม

สรุป จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตามกฎ ของศีลธรรม ซึ่งผู้ปฏิบัติจะประสบแต่สภาพชีวิตที่ดีที่เจริญรุ่งเรือง และสงบสุข

2.3.8 ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

สมเดช สีแสง (2538, หน้า 230) ได้สรุปความสำคัญของคุณธรรมไว้ ดังนี้ คุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างความสงบสุขและความเจริญให้แก่บุคคลเป็น ส่วนตัวและแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม ดังในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2520 ว่า “การที่จะ

ทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือ ที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้นั้นเป็นเสมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้ขบวนการเคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้ขบวนการดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิคือ ปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์”

ที่ว่าคุณธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเสริมสร้างความสงบสุขและความเจริญ ให้แก่บุคคลเป็นส่วนตัวนั้นก็เพราะว่า คุณธรรมเป็นเครื่องช่วยให้แต่ละคนประสบความสุขความเจริญในหลายๆทาง เช่น

1. คุณธรรมเป็นเครื่องธำรงศักดิ์ของความเป็นมนุษย์ เราไม่ตีคุณค่าของมนุษย์เป็นตัวเงิน แต่จะตีค่ากันด้วยคุณธรรม ผู้มีคุณธรรมจะเป็นผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นคนดี เป็นคนมีค่ามาก ส่วนผู้ไร้คุณธรรมอาจจะถูกประณามว่า “เหมือนมิใช่คน” เป็นคนมีค่าน้อย

2. คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพ เช่น “ความซื่อตรง” ทำให้คนมีความ สมบูรณ์ในความคิดและการกระทำ เพราะไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างความคิด คำพูด และการกระทำ

3. คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมมิตรภาพ เช่น “ความจริงใจ” ทำให้ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น คนไม่จริงใจย่อมไม่ได้รับความไว้วางใจ จึงทำให้เสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้

4. คุณธรรมเป็นเครื่องสร้างความสบายใจ ซึ่งนอกจากจะสบายใจเพราะการทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควรแล้วยังสบายใจที่ไม่ต้องระแวงระวังในอันตรายที่จะมีมาอีกด้วย เพราะผู้ที่มีคุณธรรมจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติแต่ในทางที่ถูกต้องและไม่ทำผิด

5. คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จและความมั่นคงปลอดภัยในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542, หน้า 3) บัญญัติถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับคนไทยไว้ใน มาตรา 6 ซึ่งได้กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ให้มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงเห็นว่า คุณธรรม และจริยธรรมเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญและจำเป็นที่ ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายการศึกษาของชาติ

สรุป ความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม คือ สภาพคุณงามความดี ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของบุคคล เป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่ง ส่งเสริมให้บุคคลที่ปฏิบัติอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ความหมาย ความสำคัญของการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21

3.1 กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต ในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายคนได้เสนอการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

พรทิพย์ ศิริภัทราชัย (2556 : 49 - 56) กล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลการวิจัยเกี่ยวกับสมอง และการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้กระบวนการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาทุกระดับเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณ์ ฯลฯ รวมทั้งการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ และการมีทักษะทางสังคม แนวโน้มการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่างๆ และบูรณาการ การเรียนในห้องเรียนและชีวิตจริง ทำให้การเรียนนั้นมีความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะเห็นคุณค่าประโยชน์ คุณค่าการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนในการ เรียนต่อไปในขั้นสูงขึ้น เกิดการเพิ่มโอกาสในอนาคต การเพิ่มมูลค่า และการสร้างความแข็งแกร่ง ให้กับประเทศด้านเศรษฐกิจ

วิจารณ์ พานิช (2556 : 4) กล่าวว่า ผู้เรียนต้องเน้นสร้างความรู้ขึ้นภายในตนเอง เป็นความรู้ที่งอกงามภายในตนเอง จากการลงมือทำกิจกรรมแล้วเกิดความรู้ แล้วเน้นให้เกิดทักษะ จากการสัมผัสของตนเอง ไม่ใช่รับถ่ายทอดความรู้สำเร็จรูปจากครูหรือตำรา

สมเกียรติ ดังกิจวานิชย์ และคณะ (2556 : 13) กล่าวว่า เหตุใดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ นั่นคือ รูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

สุตฉันท ธาราชนย์ (ออนไลน์. 2556) กล่าวว่า นิเชอร์เคน โรบินสัน นักการศึกษาชาวอังกฤษ ได้ปาฐกถาในรายการ TED เกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน เรื่อง

“How to escape education’s death valley” หรือวิธีออกจากหุบเขามรณะของการศึกษาโดยเปรียบเทียบว่าการศึกษาปัจจุบันเป็นเหมือนกับพื้นที่ที่รกร้างไม่มีต้นไม้ใดๆสามารถเจริญงอกงามได้ในมณฑลที่เรียกว่าหุบเขามรณะ (Death Valley) อย่างไรก็ตามในปีที่พิเศษที่มีอากาศเหมาะสม มีฝนตกเพียงพอ ต้นไม้ใบหญ้า ก็กลับมาเจริญงอกงามได้ และได้อธิบายแนวทางที่จะหลุดพ้นจากหุบเขามรณะของการศึกษาไว้ ดังนี้ วิธีออกจากหุบเขามรณะของการศึกษา การให้การศึกษา (Education) กับเยาวชนซึ่งประกอบด้วย การสอน (Teaching) และการเรียนรู้ (Learning) “การให้การศึกษาเท่ากับการทำให้เกิดการเรียนรู้” โดยหน้าที่ของครูไม่ใช่เพียงผู้ส่งสารที่ส่งความรู้จากหัวครูไปยังสมองเด็กเท่านั้น เนื่องจากเด็กเป็น สิ่งมีชีวิตที่มีสัญชาตญาณในการเรียนรู้โดยธรรมชาติอยู่แล้ว ดังนั้นหน้าที่ของครูจึงต้องเอื้อ (Facilitate) ให้เกิดการเรียนรู้กระตุ้น (Provoke and Stimulate) ให้เกิดการเรียนรู้ และทำให้พวกเขาสนุกกับการเรียนรู้ เรียกว่าการจุดประกายไฟในความกระหายในการเรียนรู้ให้ลุกโชนให้ได้ เมื่อไฟนี้ลุกโชน เด็กก็จะเรียนรู้ได้เองและอย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้ครูยังต้องมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กมีจินตนาการ (Imagination) มีความเป็นผู้นำ (Leadership) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) พร้อมทั้งจะสร้างนวัตกรรม (Innovate) ใหม่ๆเมื่อพวกเขาโตขึ้นได้ ครูจึงต้องเป็นมากกว่าครู ก็ต้องเป็นทั้งโค้ชและพี่เลี้ยง (Mentor) ไปด้วยในตัวเพื่อบ่มเพาะ (Nurture) และสร้างเป้าหมายในชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน จะเห็นได้ว่า การให้ศึกษานั้น ครูมีบทบาทสำคัญมาก ผู้บริหารต้องหาวิธีคัดเลือกคนที่เหมาะสมที่จะเป็นครูมาสอนหนังสือเด็ก อย่าคิดว่าการจ้างครูดีๆ เป็นค่าใช้จ่าย แต่ให้คิดว่าเป็นการลงทุนเพื่ออนาคต รัฐบาลต้องเข้ามาอุดหนุนให้เกิดการจ้างครูที่มีศักยภาพ นอกจากนี้ผู้บริหาร ต้องไม่ดึงครูไปทำงาน อื่นๆ เพราะการเรียนรู้เกิดขึ้นในห้องเรียนครูจึงควรใช้เวลากับผู้เรียนให้มากที่สุด และสถานศึกษาไม่ใช่โรงงาน ไม่มีเด็กสองคนไหนที่เหมือนกัน แม้จะเป็นพี่น้องกันหรือฝาแฝดกัน ดังนั้นผู้บริหาร ไม่ควรมองการศึกษาเหมือนการผลิตปลากระป๋องซึ่งสั่งได้ ควบคุมได้ เด็กเล็กควรได้เรียนศิลปะได้ ออกกำลังกาย ได้เรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ด้วย ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา และสถานศึกษาคือควรหันไปให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และบรรยากาศในการเรียนรู้มากกว่าที่จะวางแผนให้เด็กหรือครูก้าวเดินตามแผนที่วางไว้แบบก้าวต่อก้าว การสอบควรใช้เป็นเครื่องมือในการวินิจฉัยระดับการเรียนรู้ของเด็กแต่ไม่ใช่สรณะ ไม่ใช่เครื่องจำกัดโอกาสของเด็ก

วารานา ทอนนพคุณ(ออนไลน์, 2559) กล่าวว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างถึงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือ

พัฒนาทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills : www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้าน การทำงานและการดำเนินชีวิต จากความคิดเห็นของนักการศึกษา และนักวิชาการที่ได้กล่าวมา

สรุปได้ว่า การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 ควรจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพการคิดขั้นสูง สามารถสร้างความรู้ขึ้นภายในตนเอง มีทักษะที่สำคัญในชีวิต รู้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบันและสามารถ แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3.2 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมาพร้อมกับการเติบโตของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมในช่วงศตวรรษที่ 20 ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว ในการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกศตวรรษใหม่ทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญที่จะสร้างและพัฒนาภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับผู้เรียน เพื่อความเตรียมพร้อมกบสภาพของสังคมในยุคปัจจุบันได้ จึงมีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

สมเกียรติ ดังกิจวานิชย์ และคณะ (2556:11-28) กล่าวว่า วรรณกรรมด้านการศึกษาร่วมสมัย ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองและการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้นค่อนข้างแตกต่างจาก ศตวรรษที่ 20 บางทักษะแม้จะมีลักษณะถาวร (Perennial Skills) กล่าวคือ มีความสำคัญมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เฉพาะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะ 4 C คือ การคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) และการทำงานเป็นทีม (Collaboration) แต่ทักษะเหล่านี้มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปในโลกยุคดิจิทัล รวมถึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นสิ่งที่ “ต้อง” มีมากกว่า “น่าจะ” มี ขณะที่บางทักษะถือเป็นทักษะชุดใหม่ที่เป็นที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ฯลฯ ปัจจัยหลักที่นำพาความท้าทายและข้อเรียกร้องใหม่ๆ สำหรับผู้เรียนคือความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologies - ICTs) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม อย่างรอบด้าน ซึ่งสามารถสรุปเหตุ

ผลได้ 3 ประการ ว่าเหตุใดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ นั่นคือ รูปแบบและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้น และภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

ประเสริฐ ผลิผลการพิมพ์ (2559 : 12) กล่าวว่าในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคไอที ยุคสารสนเทศ จำนวนความรู้เพิ่มขึ้นมหาศาลอย่างรวดเร็วทุกวัน ตัวอย่างที่ดีก็เช่น ความรู้ทางการแพทย์ ความรู้ ทางเทคโนโลยีเกิดใหม่ทุกวัน ไกลไม่ทัน เป็นไปไม่ได้ที่จะท่องได้ทั้งหมด ดังนั้น เราไม่ได้ต้องการเด็กที่รู้เยอะๆ ไม่ต้องการเด็กที่ท่องเก่งเพียงอย่างเดียว เราอยากได้เด็ก เราต้องการผู้เรียน เราต้องการบัณฑิตที่ใฝ่รู้ อยากเรียนรู้ของใหม่เรื่อยๆ และรู้วิธีที่จะเรียนรู้ด้วย ก็คือมีทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) พร้อมกันนั้นเราก็ออยากให้เด็กมีทักษะการใช้ชีวิตที่ดีด้วย (Life Skill) สำหรับโลกศตวรรษที่ 21 นั้นนอกจากครูในสาระวิชาหลัก ที่เด็กควรจะได้รับ การสอนเด็กควรจะต้องรู้แนวคิดสำคัญใน ศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) 2) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy) 3) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี(Civil Literacy) 4) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และ 5) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Literacy)

ดีดี (Dede, 2009 : 42 ; อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตฤกษ์, 2556 : 112) กล่าวว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้คนในการทำงาน การเป็นพลเมือง และความตระหนักในตนเอง สำหรับศตวรรษที่ 21 นั้นค่อนข้างต่างจากศตวรรษที่ 20 เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการอุบัติขึ้นของ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Information and Communication Technologies) หรือ ไอซีที (ICT) ที่ก้าวหน้า งานที่เคยใช้คนทำซึ่งต่างจากงานที่ใช้เครื่องจักรทำกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

เคย์ (Kay, 2012: 24; อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตฤกษ์, 2556 : 40-43) กล่าวว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วงเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรู้จักคิดเรียนรู้ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต ซึ่งมีเหตุผลอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก ทักษะเหล่านี้ไม่ถูกบรรจุในหลักสูตรหรือถูกประเมินเลย ผู้เรียนบางคนอาจเกิดทักษะ เหล่านี้โดยบังเอิญจากชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์ในการทำงาน ประการที่สอง ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคน องค์กรมีการปรับโครงสร้างการบริหารให้แบนราบเพิ่มการใช้เทคโนโลยี สร้างระบบงานที่ยืดหยุ่น และกระจายความรับผิดชอบให้พนักงานระดับปฏิบัติการมากขึ้น ในสภาพความเป็นจริงเช่นนี้ ผู้เรียนที่ไม่ถนัดทักษะแห่งศตวรรษใหม่ย่อมไม่สามารถใช้ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ของตนได้อย่างเต็มที่ ประการที่สาม สำหรับผู้ที่เริ่มทำงานใหม่ๆ ก็ถูกคาดหวังว่าจะสามารถใช้ทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อทำงานให้ลุล่วงได้ ประการสุดท้าย กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 อธิบายทักษะหลายอย่างที่เป็นของใหม่ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ในนวัตกรรม ความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ซึ่งมีความจำเป็น สำหรับผู้เรียนทุกคน ซึ่งถ้าใครมีทักษะเหล่านี้ ก็จะทำให้มีความโดดเด่นกว่าผู้อื่น

จากความคิดเห็นของนักศึกษาและนักวิชาการที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หมายถึง การคิดวิเคราะห์และการสื่อสารการร่วมมือและความคิดสร้างสรรค์รวมถึงทักษะชีวิต และอาชีพและทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี สาเหตุที่ทักษะแห่งศตวรรษมีความจำเป็น คือ รูปแบบและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปการพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วย เตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน รู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกันในเรื่องการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนต้องเรียนรู้ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต คือ 3R X 7C 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W) Writing (เขียนได้) และ (A) Arithmetic (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving Skills (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation Skills (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-Cultural Understanding Skills (ทักษะด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง) Collaboration, Teamwork and Leadership Skills (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ) Communications, Information and Media Literacy Skills (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy Skills (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้) เป็นคนที่พร้อมเรียนรู้และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ ดังนั้น ทักษะ สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (Learning Skills)

1. ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life Skills) ทักษะชีวิตและการทำงาน เริ่มต้นการนำมาเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก(WTO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนรู้จักดูแลตนเองทั้งทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจซึ่งจะส่งผลให้คนมีสภาพการดำรงชีวิตที่มีความสุข และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคมเพื่อให้ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในการรักษาสุขภาพ โดยเน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จัก เจตคติ และทักษะ ซึ่งสามารถจัดการกับปัญหารอบๆตัวให้อยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้ อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมกับการปรับตัวในอนาคต ซึ่งมีนักศึกษาและนักวิชาการหลายคนได้ ให้อธิบายถึงความหมายของทักษะชีวิตและการทำงานไว้ดังนี้

ประเสริฐ ตันสกุล และคณะ (2538 : 7) กล่าวว่าทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถและความชำนาญในการประเมิน และวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาทางพฤติกรรม และสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างถูกต้อง

กรมอนามัย (2539 : 1) กล่าวว่าทักษะชีวิตหมายถึง เป็นความสามารถประกอบด้วย ความรู้เจตคติและทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

อุบลวรรณ แสนมหาชัย และคณะ (2554: 12) กล่าวว่าทักษะชีวิต หมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะจัดการแก้ปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการ ปรับตัวในอนาคต

วิจารณ์ พานิช (2555:16-17) กล่าวว่าทักษะชีวิตและอาชีพในการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเองทักษะสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ประไพ ประดิษฐ์สุขถาวร (2559 : 23) กล่าวว่าทักษะชีวิตและการทำงานหมายถึงความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้านการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผล กระทบต่อตนเองและผู้อื่น ทักษะชีวิตและความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะ ในการที่จะจัดการกับความกดดัน ความบีบคั้น ปัญหารอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อม สำหรับการปรับตัวในอนาคตทักษะชีวิตมี 12 องค์ประกอบ โดยมีความคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ญาณ และความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานสำคัญ ส่วนอีก 10 องค์ประกอบ เป็นทักษะชีวิตด้านเจตคติ 4 องค์ประกอบ คือความตระหนักรู้ในตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนทักษะชีวิตด้านทักษะอีก 6 องค์ประกอบ คือ การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การตัดสินใจ แก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์ และความเครียด จากความคิดเห็นของนักการศึกษาและนักวิชาการที่ได้กล่าวมา

สรุปได้ว่าทักษะชีวิตและการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง

ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต ภาวะผู้นำเชื่อถือได้และความรับผิดชอบ การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

4.1 งานวิจัยในประเทศ

วรรณสวัสดิ์ อุทัยพันธุ์ (2540: 78 – 83) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาทักษะทางสังคมสูงขึ้น ภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในด้านทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน และการรับรู้ที่ดีต่อตนเอง

อำพัน จารุทสนางกูร (2541: 74 - 81) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกทักษะทางสังคม แบบกลุ่มและแบบรายบุคคลที่มีต่อการแสดงความคิดเห็นนอกเหนือจากผู้ป่วยทางจิตเวชของพยาบาลเทคนิค โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลเทคนิคที่มีการแสดงความคิดเห็นนอกเหนือจากผู้ป่วยทางจิตเวชต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 50 ลงมา จำนวน 16 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมแบบกลุ่ม และกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมแบบรายบุคคล กลุ่มละ 8 คน ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลเทคนิคกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมแบบกลุ่ม และพยาบาลเทคนิคกลุ่มที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมแบบรายบุคคล มีการแสดงความคิดเห็นนอกเหนือจากผู้ป่วยจิตเวชสูงขึ้น

ศันสนีย์ นาคะสนธิ์ (2545: 45 – 50) ได้ศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาระดับทักษะทางสังคม เปรียบเทียบทักษะทางสังคม จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังเข้ากลุ่ม สัมพันธ์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร มีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทักษะทางสังคมแตกต่างกัน ส่วนทักษะทางสังคมของนักเรียนเมื่อจำแนกตามลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และนักเรียนมีทักษะทางสังคมดีขึ้นภายหลังจากการเข้ากลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ทวีศักดิ์ ยูซุบ (2546: 50 – 56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมและความสามารถทางภาษาของนักเรียนอนุบาล ที่ได้รับการให้ประสบการณ์การส่งเสริมความสามารถทางภาษากับนักเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยศึกษากับนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 80 คน จากโรงเรียนอนุบาลบ้านโคม โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการให้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษาและมีระดับสติปัญญาสูง กลุ่มที่ได้รับการให้การสอนแบบปกติและมีระดับสติปัญญาสูง กลุ่มที่ได้รับการให้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษาและมีระดับสติปัญญาดำ และกลุ่มที่ได้รับการให้การสอนแบบปกติและมีระดับสติปัญญาดำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน อนุบาลที่ได้รับการให้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษามีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนอนุบาลที่ได้รับการให้การสอนแบบปกติทั้งในกลุ่มระดับสติปัญญาสูงและกลุ่มระดับสติปัญญาดำ

ธนธร เจริญราช (2546: 63 – 67) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมและความเครียด ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะของ โรงเรียนอัสสัมชัญ (แผนกประถม) จำนวน 12 คน โดยใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสูงขึ้น

พวงเพชร พุ่มสัสิทธิ์ (2546: 75 – 79) ได้ศึกษาการสร้างแผนและสื่อการสอนทักษะทาง สังคมโดยวิธีเรื่องราวทางสังคมและศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรื่องราวทางสังคม โดยศึกษากับนักเรียนออทิสติกที่มีความบกพร่องทางด้านทักษะทางสังคมจำนวน 2 คน ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนออทิสติกทั้ง 2 คน ที่ได้รับการสอนทักษะทางสังคมโดยวิธีเรื่องราวทางสังคมมีทักษะทางสังคมในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นดีขึ้น

พิมลวรรณ สมมาตย์ (2546: 94 - 102) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคม ด้านการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2545 จำนวน 378 คน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน ความสัมพันธ์ระหว่างครู - นักเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและระดับชั้น แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ไวท์เท็นเบอร์ก (Whitenberg, 1995: 1884) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการควบคุมตนเองกับการฝึกทักษะทางสังคมที่มีความกังวลในการเข้าสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 14 คน และเพศหญิงจำนวน 22 คน ซึ่งได้ทำการประเมินก่อนและหลังการทดลอง มีการติดตามผล 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งการฝึกทักษะทางสังคมและการควบคุมตนเองมีผลต่อความวิตกกังวลในการเข้าสังคม

เลซท์เวส (ธนธร เจริญราช, 2546: 16; อ้างอิงจาก Leichtweis, 1996: Abstract) ได้ศึกษาถึงผลของการฝึกทักษะทางสังคมในการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่ถูกรบกวนทางอารมณ์อย่างรุนแรงซึ่งจะสำรวจประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน โดยทำการทดลองในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในช่วงฤดูร้อน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ซึ่งนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์จะได้รับการสอนทักษะทางสังคมประจำวันจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้หลักสูตรทักษะทางสังคมของวอล์กเกอร์ (Walker) ในโปรแกรมจะมีการบำบัดแก้ไขปัญหานักเรียนทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น

โอฮอลโลเรน (ธนธร เจริญราช, 2546: 16; อ้างอิงจาก O' Halloran, 1996: Abstract) ได้ศึกษาการเสริมทักษะทางสังคมในการเข้าค่ายภาคฤดูร้อนของเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้โดยการคัดเลือกเด็กและวัยรุ่นที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้จำนวน 94 คน มาเข้าค่ายในภาคฤดูร้อน ผลการวิจัยพบว่าทักษะกระบวนการสื่อสารทางสังคมของผู้ที่มีการรับรู้ด้วยตนเองได้ดี จะสูงขึ้นกว่าผู้ที่มีการรับรู้ด้วยตนเองไม่ดี และเด็กอายุ 8 – 13 ปี มีการรับรู้ด้วยตนเองในทักษะกระบวนการสื่อสารได้ช้าและไม่ได้นำทักษะทางสังคมมาใช้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต สรุปว่า โครงสร้างทางธรรมชาติที่ดีจะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และการรับรู้ได้อย่างแท้จริง จะต้องเกิดก่อนที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้

โอกาดะ โกโตะ และอุเอโนะ (Okada; Goto; & Ueno, 2005: Online) ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะทางสังคม (SST) โดยใช้การฝึกการเล่นเกมนักเรียนชายในระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 3 คน ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ความคิดปกติทางความสนใจ (มากเกินไป / น้อยเกินไป) และอาการชอบความรุนแรง พฤติกรรมมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กชายในระหว่างเวลาว่างนั้นถูกแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มและระดับของทักษะทางสังคมหลังการฝึกพบว่า เด็กชายจำนวน 2 คน มีพฤติกรรมให้ความร่วมมือดีขึ้น มีความก้าวร้าวและพฤติกรรมทางลบน้อยลง แต่เด็กชายอีก 1 คนที่เหลือมีพฤติกรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง หลังจากการฝึกทักษะทางสังคมด้วยการฝึกการเล่นเกม พฤติกรรมของเด็กบางคนจะมีการ

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความผิดปกติแต่ละอย่างจะต้องได้รับวิธีการฝึกทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน

โพห์ล เบนเดอร์และลาชแมน (Pohl; Bender; & Lachman, 2005: Online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการจำเกี่ยวกับอัตชีวประวัติและทักษะทางสังคม 2 ประการ คือ ความรู้สึกร่วม และความแน่วแน่ จำแนกตามเพศ ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชาย จำนวน 114 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 114 คน ทำการทดสอบโดยแบบสอบถามความสามารถในการจำเกี่ยวกับอัตชีวประวัติและแบบสอบถามความรู้สึกร่วม และความแน่วแน่ ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความสามารถในการจำเกี่ยวกับอัตชีวประวัติและทักษะทางสังคมทั้ง 2 ประการ และเพศหญิงมีความสามารถในการจำเกี่ยวกับอัตชีวประวัติและทักษะทางสังคมด้านความรู้สึกร่วมสูงกว่า แต่เพศชายมีทักษะทางสังคมด้านความแน่วแน่สูงกว่า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ทั้งวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย การควบคุมคุณภาพเครื่องมือ เทคนิคการให้คะแนน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ก. ขั้นตอนที่ 1

- วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาสภาพการณ์ในด้านการพัฒนามาตรวัดทักษะทางสังคม ด้วยการศึกษาทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบโครงสร้างมาตรวัด แล้วจึงสร้างและพัฒนามาตรวัด จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด สำนวจทักษะทางสังคม เสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะทางสังคม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ปัจจัยสำคัญต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี และคนทำงานมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้เข้าสอบความรู้เพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถหรือขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญของคนประจำเรือ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ปี 2563 จำนวน 42 คน และ คนทำงานมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้เข้าสอบความรู้เพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถหรือขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญของคนประจำเรือ จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสำคัญการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ โดยทำการแจกแบบสอบถามโดยตรงกับนักเรียนศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ผู้เข้าสอบความรู้เพื่อขอรับประกาศนียบัตรคนประจำเรือ แบบสอบถาม นำมาประมวลผล ทั้งปลายปิด และปลายเปิด โดยใช้ แบบตรวจสอบรายการข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) และ มาตราวัดระดับ (Rating Scale) 5 ระดับ และ แบบสอบถามแบบปลายเปิดสำหรับการแสดงความคิดเห็นทั่วไปและข้อเสนอแนะ

สำหรับเกณฑ์กำหนดค่าความสำคัญของข้อคำถามในแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่าแต่ละข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน โดยลักษณะคำถามเป็นคำถามเชิงคุณลักษณะเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงนามบัญญัติ (Nominal)

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นด้านปัจจัยที่มีความสำคัญการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ โดยเป็นการให้คะแนน มีคะแนนรวมทั้งหมด 100 คะแนน เพื่อเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญ ของปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความสำคัญการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินในด้านปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) ให้ ผู้ตอบ

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

สำหรับการสร้างเครื่องมือในการวิจัยคณะผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนไว้ ดังนี้

3.1 ศึกษาจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

3.2 กำหนดประเด็นการสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถามจากประเด็นที่กำหนดขึ้น

3.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้

3.5 ปรับแก้ไขแบบสอบถามภายหลังการทดลองใช้แล้ว

3.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี จำนวน 42 คน ผู้เข้าสอบประกาศนียบัตรคนประจำเรือ จำนวน 20 คน

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยดำเนินการบันทึกข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ลงประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ผลข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ข้อมูลที่เป็นระดับของความคิดเห็น จะมีเกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ ดังนี้

กำหนดค่าพิสัยของแต่ละระดับโดยใช้สูตร

$$\text{พิสัย} = \text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} = 5 - 1 = 0.8$$

จำนวนชั้น

5

ซึ่งทำให้ได้เกณฑ์สำหรับการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.3 เนื้อหาส่วนที่เป็นปลายเปิด แสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
ใช้การ วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ข. ขั้นตอนที่ 2

- วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาสภาพการณ์ และข้อเสนอเชิงนโยบาย กับผู้มี
ส่วนได้เสีย จำนวน 9 คน ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและทบทวน
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้วยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เกี่ยวกับการสร้างทักษะ
ทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสำคัญต่อการ
สร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ปัญหาอุปสรรค
ในการดำเนินการ รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อประมวลและสรุปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการ
ดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร อาจารย์ และนักเรียนศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี ผู้เข้าสอบความรู้คนประจำเรือ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- อาจารย์ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวี จำนวน 10 คน

- นักเรียนศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ จำนวน 171 คน

- ผู้เข้าสอบความรู้คนประจำเรือ จำนวน 20 คน

1.3 การสุ่มใช้วิธีการสุ่มแบบ

- จำเพาะเจาะจง กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 3 คน รวม 9 คน

- การสังเกตพฤติกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็นของนักเรียนศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ และผู้เข้าสอบความรู้คนประจำเรือ ระหว่างร่วมสนทนากลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

กำหนดคำถามสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดโครงสร้างคำถามโดยใช้วัตถุประสงค์การศึกษาครั้งนี้ เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างคำถาม ดังนี้

- ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปัจจัยสำคัญต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

- ความต้องการและความคิดเห็น ของกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

- ทิศทางในอนาคต และเพื่อหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ” ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 5 ประการ คือ

1. ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรืออย่างไร
2. ศึกษาว่าทักษะใดเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ
3. ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรืออย่างไร
5. ศึกษาให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนจากศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิชั้นปีที่ 3 จำนวน 43 คน จากนักเรียนศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ จำนวนทั้งสิ้น 171 คน และคนประจำเรือที่มีอายุการทำงานในเรือมากกว่า 1 ปี จำนวน 19 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t- distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F- distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลโดยรวมกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significances)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ใช้การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างที่วิจัย ได้แก่ นักเรียนศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ และคนทำงานมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้เข้าสอบความรู้คนประจำเรือ ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.1 - 4.5

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	62	100
หญิง	-	-
รวม	62	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	2	3.2
20 - 30 ปี	51	82.3
31 - 40 ปี	5	8.1
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	4	6.5
รวม	62	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก อายุ 20 - 30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 82.3 รองลงมาอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 และน้อยสุดอายุน้อยกว่า 20 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	42	67.70
ปริญญาตรี	20	32.30
รวม	62	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 67.70 รองลงมาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐสาหกิจ	2	3.2
พนักงานบริษัท	15	24.2
ลูกจ้างชั่วคราว	2	3.2
นักเรียน/นักศึกษา	42	67.7
รับจ้าง	1	1.6
รวม	62	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 รองลงมา พนักงานบริษัท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 และน้อยสุด รับจ้าง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกรายได้เฉลี่ยส่วนตัวต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000	37	59.7
10,000 - 20,000	4	6.5
15,000-20,000	5	8.1
มากกว่า 20,000	16	25.8
รวม	62	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 รองลงมา มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 และน้อยสุด ต่ำกว่า 10,000 -20,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังตารางที่ 4.6 - 4.9

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ โดยรวมและรายด้าน

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
1	ทักษะด้านสังคม	4.41	.39	มาก
2	ทักษะด้านภาษา/วัฒนธรรม	4.30	.68	มาก
3	ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.54	.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของ คนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือโดยรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาได้แก่ ทักษะด้านสังคม น้อยที่สุดได้แก่ ทักษะด้านภาษา/วัฒนธรรม

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม โดยรวม และรายข้อ

หัวข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
1. ทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.39	.71	มาก
2. ความสามารถในการระบุปัญหา และพัฒนาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.24	.74	มาก
3. ทักษะการบริหารและการเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.37	.73	มาก
4. ความสามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.24	.84	มาก
5. ความสามารถปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลง สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมในองค์กรมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.45	.64	มาก
6. ความสามารถในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ และสามารถเสริมสร้างทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานได้อย่างต่อเนื่องมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.35	.66	มาก
7. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการบริการที่ดีเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.55	.59	มากที่สุด
8. ความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทางการศึกษา สังคมและวัฒนธรรมได้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.44	.67	มาก

หัวข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
9. การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การทำงานบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.63	.52	มาก
10. ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.23	.73	มาก
11. ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยให้ทำงานมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.32	.72	มาก
12. ความสามารถทำงานให้สำเร็จภายใต้ความกดดัน และมีความอดทนในการทำงานหนักมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.47	.59	มาก
13. การยอมรับคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ คำวิพากษ์วิจารณ์ได้และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.48	.62	มาก
14. การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.50	.66	มาก
15. การมีสมรรถภาพร่างกายที่ดี สมบูรณ์ และแข็งแรงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญคนประจำเรือ	4.55	.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การทำงานบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการบริการที่ดี และ การมีสมรรถภาพร่างกายที่ดี สมบูรณ์ และแข็งแรง และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดได้แก่ ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของ คน
ประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มี
ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม

คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
16. ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	3.73	.91	มาก
17. ความเข้าใจในความแตกต่างของชนชาติ วัฒนธรรม จารีต ประเพณีมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.13	.90	มาก
18. การเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ (ฟังได้ตรงประเด็น มีมารยาท ในการฟัง กิริยาท่าทางที่แสดงออกเหมาะสม ถูกต้อง) มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.40	.64	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับความคิดเห็นคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ (ฟังได้ตรงประเด็น มีมารยาทในการฟัง กิริยาท่าทางที่แสดงออกเหมาะสม ถูกต้อง) รองลงมาได้แก่ ความเข้าใจในความแตกต่างของชนชาติ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นของ คน
ประจำเรือที่มีต่อการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือให้มีทักษะ
ด้านคุณธรรม จริยธรรม

คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
19. ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.47	.59	มาก
20. การตรงต่อเวลา มีวินัย เคารพกฎ/ระเบียบ กติกา สังคมและการทำงานมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.69	.53	มากที่สุด

คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
21. กล้าคิด กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.42	.74	มาก
22. การเห็นอกเห็นใจการใส่ใจผู้ร่วมงาน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.39	.69	มาก
23. การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รู้จักรักษาสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.58	.59	มากที่สุด
24. มีการวางตัวที่เหมาะสม รู้กาลเทศะ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.58	.62	มากที่สุด
25. มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ และยอมรับการตัดสินใจของตน มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ	4.71	.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับความคิดเห็นของระดับความคิดเห็นคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ และยอมรับการตัดสินใจของตน รองลงมาได้แก่ การตรงต่อเวลา มีวินัย เคารพกฎ/ระเบียบ กติกา สังคมและการทำงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ การเห็นอกเห็นใจการใส่ใจผู้ร่วมงาน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานวิจัยว่าใช้ว่า คนประจำเรือที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวประจำเดือนต่างกัน ความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งผลวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.10 – 4.18

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	(S.D)	แปลผล
หญิง	0	-	-	
ชาย	62	4.43	.41	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่าคนประจำเรือเพศชายมีความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
น้อยกว่า 20 ปี	2	4.26	.54	มาก
20 - 30 ปี	51	4.47	.42	มาก
31 -40 ปี	5	4.30	.28	มาก
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	4	4.30	.29	มาก
รวม	62	4.44	.41	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า คนประจำเรือต่อระดับความคิดเห็นคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมจำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.292	3	0.097	.578	.632
ภายในกลุ่ม	9.76	58	0.168		
รวม	10.53	61			

จากตารางที่ 4.12 พบว่า คนประจำเรือที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามการศึกษา

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	22	4.38	.40	มาก
ปริญญาตรี	40	4.48	.41	มาก
รวม	62	4.43	.40	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า คนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมจำแนกตามการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.14 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.171	1	0.171	1.038	.312
ภายในกลุ่ม	9.882	60	0.165		
รวม	10.053	61			

จากตารางที่ 4.14 พบว่า คนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2	4.46	.254	มาก
พนักงานบริษัท	15	4.33	.270	มาก
ลูกจ้างชั่วคราว	2	4.52	.056	มากที่สุด
นักเรียน/นักศึกษา	42	4.46	.045	มาก
รับจ้าง	1	5	-	มากที่สุด
รวม	62	4.43	.405	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่า คนประจำเรือต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.541	4	.0135	.8.11	.524
ภายในกลุ่ม	9.512	57	0.167		
รวม	10.53	61			

จากตารางที่ 4.16 พบว่า คนประจำเรือที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยจำแนกตามรายได้

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
น้อยกว่า 10,000	37	4.48	.465	มาก
10,000 - 15,000	4	4.37	.498	มาก
15,001 - 20,000	5	4.49	.173	มาก
มากกว่า 20,000	16	4.33	.273	มาก
รวม	62	4.43	.406	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่า คนประจำเรือต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามตามรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.18 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	.288	3	0.096	.571	.636
ภายในกลุ่ม	9.764	58	0.168		
รวม	10.53	61			

จากตารางที่ 4.18 พบว่า คนประจำเรือที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม ทักษะด้านภาษาและวัฒนธรรม และทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมแตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ใช้การวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือให้มีทักษะสังคม คุณธรรม และจริยธรรม ใช้วิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.19

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	ควรมีโครงการใช้ประโยชน์ฝึกสอนการใช้เครื่องมือบนสะพานเดินเรือในเวลาว่าง หรือจัดทำเป็นโครงการ	1
2	อยากให้มีการเรียนทฤษฎีไปพร้อมกับการปฏิบัติด้วยจะได้เข้าใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง	3
3	ควรมีระยะเวลาเรียนน้อยลงให้นักเรียนมีเวลาว่างมากกว่านี้	1
4	เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนกับสถาบันศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิมากยิ่งขึ้น	1
5	ต้องจัดการเวลาไม่ให้กระทบต่อเวลาในการเรียนการสอน	1
6	ควรเน้นวิชาฝึก เพื่อให้พร้อมต่อการฝึกภาคทะเล	1
7	ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับทางมหาวิทยาลัยอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1
8	สร้างแนวคิดในการเป็นชาวเรืออาชีพ ไม่ใช่ทำอาชีพชาวเรือ	1

โดยสรุป ข้อเสนอแนะของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ คือ ควรให้เรียนทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ เพื่อจะได้เข้าใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

ตอนที่ 5 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มเป้าหมายผู้เกี่ยวข้องกับการเรียน - การสอนที่ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ จำนวน 9 คน แบ่งเป็นวิทยากรย์กลุ่มวิชาชีพเฉพาะจำนวน 3 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ จำนวน 3 คน และผู้เข้าสอบความรู้เพื่อขอรับประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถหรือประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญ จำนวน 3 คน

ผลการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. การสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ มีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร
2. กรณีการมีทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม มีความจำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ควรให้ความสำคัญด้านใดมากที่สุด 5 อันดับแรก

3. อะไรคือปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

4. ความคาดหวังจากการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

1. การสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ มีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร

มุมมองที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีต่อทักษะ (Soft Skill) คุณธรรมและจริยธรรม แตกต่างกันตามวัยวุฒิและคุณวุฒิ ผู้ที่มีวัยวุฒิสูงให้ความเห็นว่าคุณธรรมและจริยธรรมมีความจำเป็นมากต่อการทำงาน มากกว่าทักษะทางสังคม (Soft Skill) ในขณะที่ผู้ที่มีวัยวุฒิและประสบการณ์น้อยเห็นว่าทักษะทางสังคม โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ

ทุกคนที่ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นตรงกันว่า ทักษะอื่นนอกเหนือจากทักษะทางความรู้ (Hard Skills) เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคนประจำเรือ การมีทักษะทางสังคม (Soft Skill) จะช่วยให้การทำงานและการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสถานที่ทำงานที่จำกัดในเรือมีความสุขมากยิ่งขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเคยผ่านประสบการณ์การอยู่ในเรือเป็นระยะเวลานานหลายสัปดาห์ ทุกคนเห็นพ้องกันว่าการทำงานบนเรือ มีสภาพการทำงานที่ไม่น่าอภิรมณ์ ต้องอยู่ไกลจากบ้านและครอบครัว ต้องทำงานในสภาวะความกดดันสูง พักผ่อนไม่เป็นเวลา หากไม่มีทักษะในการรับมือกับความกดดัน อาจทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการทำงานบนเรือ อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์ในกลุ่มผู้เข้าสอบความรู้คนที่ 3 มีความเห็นว่าการทำงานในเรือมีสภาพการทำงานที่ดี สถานที่ทำงานและที่พักอยู่ในสถานที่เดียวกัน ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการเดินทาง ไม่ต้องกังวลในเรื่องของอาหารเพราะมีคนจัดเตรียมไว้แล้ว

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาจารย์คนที่ 1 เคยทำงานในเรือสินค้าที่มีเส้นทางเดินเรือไม่เข้าประเทศไทย และต้องทำงานอยู่กับเพื่อนร่วมงานที่มาจากหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ให้การสนับสนุนอย่างมากต่อการสร้างทักษะทางสังคมในเรื่องของการเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการดำรงชีวิตประจำวัน เรื่องของความเชื่อและศาสนา วัฒนธรรมการกินอยู่ รวมทั้งทักษะด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร และผู้ให้สัมภาษณ์เชื่อว่าหากมีความ

เข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่าง และมีทักษะด้านภาษาที่ดี จะช่วยให้การปฏิบัติงานบนเรือมีความสุขมากยิ่งขึ้น และทำให้คนประจำเรือสามารถทำงานบนเรือได้ยาวนานมากกว่าคนที่มีความทักษะทางสังคมน้อย

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาจารย์คนที่ 2 มีประสบการณ์ในการทำงานกับคนประจำเรือต่างชาติ และเกิดความรู้สึกลึกว่าถูกเอาเปรียบจากคนประจำเรือต่างชาติ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านนี้จึงเห็นว่าการมีคุณธรรมและจริยธรรมในเรื่องความมีน้ำใจและความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศการทำงานบนเรือเป็นอย่างมาก หากคนประจำเรือมีน้ำใจและความรับผิดชอบในหน้าที่ จะช่วยให้การปฏิบัติงานบนเรือมีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน ไม่ทำให้การทำงานบนเรือเป็นสภาพการทำงานที่มีความกดดัน

2. กรณีการมีทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ควรให้ความสำคัญด้านใดมากที่สุด 5 อันดับแรก

ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละกลุ่มให้ความสำคัญของทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มวิทยากรฯ เห็นว่าทักษะ คุณธรรมและจริยธรรมเรียงลำดับความสำคัญ 5 อันดับแรก คือ

2.1 ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ

2.2 ความสามารถในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ และสามารถเสริมสร้างทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับการตัดสินใจของตน

2.4 ความเข้าใจในความแตกต่างของชนชาติ วัฒนธรรม จารีตประเพณี

2.5 ทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

กลุ่มผู้เข้าสอบความรู้ เห็นว่าทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม เรียงลำดับความสำคัญ ๕ อันดับแรก คือ

2.1 ทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

2.2 ความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทางการศึกษา สังคมและวัฒนธรรมได้

2.3 การตรงต่อเวลา มีวินัย เคารพกฎ/ระเบียบ กติกา สังคมและการทำงาน

2.4 ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ

2.5 การมีสมรรถภาพร่างกายที่ดี สมบูรณ์ และแข็งแรง

กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชยน์าวี เห็นว่าทักษะ คุณธรรมและ จริยธรรม เรียงลำดับความสำคัญ 5 อันดับแรก คือ

2.1 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการบริการที่ดี

2.2 ทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

2.3 ทักษะการบริหารและภาวะการเป็นผู้นำ

2.4 การมีสมรรถภาพร่างกายที่ดี สมบูรณ์ และแข็งแรง

2.5 ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาจารย์คนที่ 1 ทำงานในต่างประเทศและเรือสินค้าชักธง ต่างประเทศที่มีคนประจำเรือหลากหลายชาติพันธุ์เป็นเวลาหลายปี จึงมีความเห็นว่าทักษะด้านการใช้ ภาษาต่างประเทศเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญมากที่สุด หากประสงค์ให้บัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาจากศูนย์ฝึกพาณิชยน์าวีมีคุณลักษณะที่ต้องการของตลาดแรงงานทางทะเลระหว่างประเทศ ต้องเสริมสร้างให้บัณฑิตมีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในระดับดี

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าสอบความรู้คนที่ 2 ผ่านการฝึกภาคทะเลระยะเวลา 12 เดือนกับเรือสินค้าที่เดินไกลฝั่งระหว่างประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์ ให้ความเห็นว่าหาก สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้จะเป็นข้อได้เปรียบที่เพิ่มขึ้นในการได้งานบนเรือที่ชักธง ต่างประเทศ แต่ตนเห็นว่าการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ไม่ใช่ทักษะที่สำคัญที่สุด การทำงานบนเรือที่ เดินระหว่างประเทศจะช่วยให้คนประจำเรือมีการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษได้โดยไม่รู้ตัว

ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มอาจารย์คนที่ 3 เห็นว่าควรให้ความสำคัญกับคุณธรรม และ จริยธรรมในการทำงานมากที่สุด เพราะทักษะอื่นสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมจากการทำงานได้ แต่ คุณธรรมและจริยธรรม เป็นเรื่องที่ต้องสร้างและปลูกฝังมาตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงก่อนวัยทำงาน เป็น การยากที่จะสร้างหรือปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้ผู้ทำงานแล้ว

3. อะไรคือปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละคนเห็นปัญหาและอุปสรรคในการสร้างและพัฒนาทักษะ อื่น คุณธรรมและจริยธรรมให้คนประจำเรือแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามแม้จะเห็นปัญหาแตกต่างกัน แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเชื่อว่าทักษะสังคม คุณธรรมและจริยธรรม สามารถสร้างได้แม้จะมีความ

ยากลำบาก โดยผ่านกลไกของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีในรูปแบบของการปรับปรุงหลักสูตรให้มีช่วงเวลาในการปฏิบัติมากขึ้น การทำกิจกรรมและโครงการต่างๆ และการสร้างความตระหนักรู้ให้นักศึกษา เป็นต้น

วิทยากรคนที่ 2 เห็นว่าหลักสูตรของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีเน้นการสอนเชิงทฤษฎีมากเกินไป ไม่มีช่วงเวลาที่ให้นักศึกษามีช่วงเวลาให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ เป็นเหตุให้นักศึกษาไม่มีทักษะ

ผู้เข้าสอบความรู้คนที่ 1 ให้ความเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบช่วงเวลาของการฝึกภาคทะเล 12 เดือนกับเรือสินค้าของเพื่อนที่เรียนร่วมรุ่นพบว่าแตกต่างกันอย่างมาก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้รับการฝึกมีทักษะเพิ่มขึ้น ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของนายประจำเรือที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักเรียนฝึก โดยความเอาใจใส่ของนายประจำเรือเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แม้จะอยู่บริษัทสายการเดินเรือเดียวกัน แต่หากเข้ารับการฝึกต่างลำกัน จะได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

ผู้เข้าสอบความรู้คนที่ 2 เห็นว่าศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีเป็นส่วนสำคัญในการสร้างทักษะอื่น คุณธรรมและจริยธรรมให้กับคนประจำเรือ หากจะให้บัณฑิตที่จบการศึกษาจากศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีมีคุณลักษณะที่น่าจ้างประสงค์ ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีต้องทำการปรับเปลี่ยนกระบวนการภายในทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร การเรียนการสอน การทำกิจกรรมและโครงการของนักศึกษา

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี คนที่ 2 มีความเห็นว่าการเรียนในศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี มีเวลาส่วนตัวน้อย การอยู่ภายใต้การปกครองของนักเรียนชั้นปีที่สูงกว่าเมื่อเรียนชั้นต้น ทำให้ไม่มีเวลาในการทบทวนบทเรียน ส่งผลให้ความรู้พื้นฐานไม่มากพอให้ศึกษาในเรื่องที่ต้องเรียนต่อเนื่อง

4. ความคาดหวังจากการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คาดหวังว่าระบบการผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือที่ดี มีการจัดสรรเวลาเพียงพอให้นักศึกษาสามารถเสริมสร้างทักษะ การสร้างบรรยากาศภายในสถาบันการศึกษา การสร้างกิจกรรมหรือวิชาเลือกที่หลากหลาย และการให้นักศึกษาอยู่ประจำในหอพักของสถาบันจะช่วยเสริมสร้างทักษะ คุณธรรม และจริยธรรมให้กับนักศึกษาได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ โดยใช้แบบสอบถามทอดไปยังนักเรียนจากศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ จำนวน 42 ราย และผู้เข้ารับการสอบความรู้คนประจำเรือ จำนวน 20 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือประกอบด้วย 4 ส่วนสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีอายุ 20-30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษายังไม่สำเร็จระดับปริญญาตรี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 อาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 รายได้ส่วนตัว น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม ที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนน อยู่ที่ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยมีค่าคะแนน อยู่ที่ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 รองลงมาได้แก่ ทักษะทางสังคม ด้านสังคม โดยมีค่าคะแนน อยู่ที่ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 น้อยที่สุดได้แก่ ทักษะทางสังคมด้านภาษา/วัฒนธรรมให้ โดยมีค่าคะแนน อยู่ที่ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way ANOVA)

ผลการวิเคราะห์ค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้คนประจำเรือที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวประจำเดือนต่างกัน ความคิดเห็นของคนประจำเรือที่มีต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าคนประจำเรือทั้งหมดเป็นเพศชายอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ส่วนตัวประจำเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะทางสังคมด้านสังคม ทักษะทางสังคมด้านภาษา/วัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ สำหรับผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (multi - colinearity test) โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของแต่ละตัวแปร มีค่า 2.443 - 2.485 ซึ่งน้อยกว่า 5 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันในระดับที่ยอมรับได้

ดังนั้นการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

คนประจำเรือ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะในเรื่องการสร้างทักษะทางสังคม ทักษะคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือสรุปได้ดังนี้

1. ควรมีโครงการใช้ประโยชน์ฝึกสอนการใช้เครื่องมือบนสะพานเดินเรือในเวลว่าง หรือจัดทำเป็นโครงการ
2. อยากให้มีการเรียนทฤษฎีไปพร้อมกับการปฏิบัติด้วยจะได้เข้าใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
3. ควรมีระยะเวลาเรียนน้อยลงให้นักเรียนมีเวลาว่างมากกว่านี้
4. เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนกับสถาบันศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีมากยิ่งขึ้น
5. ต้องจัดการเวลาไม่ให้กระทบต่อเวลาในการเรียนการสอน
6. ควรเน้นวิชาฝึก เพื่อให้พร้อมต่อการฝึกภาคทะเล
7. ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับทางมหาวิทยาลัยอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

8. สร้างแนวคิดในการเป็นชาวเรืออาชีพ ไม่ใช่ทำอาชีพชาวเรือ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. คำถามเกี่ยวกับทักษะทางสังคมทั้งหมด ไม่มีข้อใดที่ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับมาก แสดงให้เห็นว่าคนประจำเรือสามารถตระหนักรู้ได้ว่า ทักษะทางสังคม (Soft Skills) เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานบนเรือ การมีทักษะทางความรู้ (Hard Skills) ที่ดีตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตร และการเข้ายามสำหรับคนประจำเรือ ค.ศ. 1978 และแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดไว้ ไม่เพียงพอที่จะทำให้คนประจำเรือประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานในเรือ ทักษะทางสังคม (Soft Skills) ช่วยให้เห็นว่าคนประจำเรือสามารถทำงานบนเรือได้อย่างมีความสุข ไม่รู้สึกว่าการทำงานบนเรือเป็นการทำงานที่อยู่ภายใต้ความกดดันและเป็นทุกข์ ทำให้สามารถมีระยะเวลาทำงานบนเรือได้ยาวนานขึ้น

2. ทักษะทางสังคม (Soft Skill) ในด้านสังคม ตัวอย่างเช่น ทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะในการอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะในการปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี เป็นต้น เป็นสิ่งที่คนประจำเรือจำเป็นต้องมีเป็นอย่างมาก การทำงานบนเรือเดินทะเลซึ่งมีความจำกัดด้านพื้นที่ ที่พักผ่อนและที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เดียวกัน คนที่พบปะในช่วงเวลาที่เรือเดินเป็นบุคคลกลุ่มเดิม ทำให้การทำงานในเรือเป็นงานที่มีความกดดันสูง และสร้างความเครียด สภาพแวดล้อมการทำงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานน้อย หากผู้ทำงานในเรือมีทักษะทางสังคมสูงจะทำให้สภาพแวดล้อมการทำงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานสูงขึ้น

3. ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานแล้ว มองว่าทักษะทางสังคมด้านภาษาอังกฤษ และทักษะการสื่อสารมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากต่อคนประจำเรือ แต่ค่าเฉลี่ยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีให้ความสำคัญต่อทักษะด้านภาษาอังกฤษ และทักษะในการสื่อสารอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษายังไม่เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ และการสื่อสาร ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีต้องสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษาทราบถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ และการสื่อสารในการทำงานเป็นคนประจำเรือ

การที่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและการสื่อสาร ส่งผลให้คนประจำเรือไทยมีทักษะด้านภาษาอังกฤษในระดับที่น้อยกว่าคนประจำเรือชาติอื่นในภูมิภาค รวมทั้งมีคนประจำเรือไทยไปทำงานในเรือชักธงต่างชาติหรือตลาดแรงงานทางทะเลนอกประเทศไทยน้อยมาก

เมื่อเทียบกับสัดส่วนคนประจำเรือไทยที่ถือประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถผู้ทำการในเรือเดินทะเล โดยข้อมูลของกองมาตรฐานคนประจำเรือ กรมเจ้าท่าชี้ว่า จำนวนผู้ถือประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความสามารถผู้ทำการในเรือเดินจำนวนเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่ทำงานในเรือชักธงต่างชาติ

4. คุณธรรม และจริยธรรม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเป็นคนประจำเรือในมุมมองของวิทยากรของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ในขณะที่กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ศูนย์ฝึกเห็นว่ามีค่าสำคัญน้อยสุด สะท้อนความจริงว่าหลักสูตรที่สอนในศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีมิได้สร้างความตระหนักรู้ให้กับนักศึกษาว่าคุณธรรม และจริยธรรมมีความสำคัญอย่างไรต่อการทำงานของคนประจำเรือ ข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีชี้ว่า นักศึกษาไม่สามารถชี้ได้ว่ากิจกรรมหรือโครงการใดสร้างเสริมคุณธรรม และจริยธรรมให้กับนักศึกษา ทั้งนี้ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมทั้งในและต่างประเทศอันนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเห็นตรงกันว่า หากคาดหวังการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักศึกษาขึ้นตอนเบื้องต้น สถาบันการศึกษาต้องสร้างความตระหนักรู้ (Awareness) (พรนิภา จันทน์น้อย, 372) ให้กับนักศึกษาทราบ การไม่ตระหนักรู้เป้าหมายของกิจกรรมหรือโครงการทำให้การสร้างความรู้คุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักศึกษามีประสิทธิภาพที่น้อยลง

5. ทักษะทางสังคมที่มีความสำคัญและจำเป็นของคนประจำเรือมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกับทักษะทางสังคมของงานอาชีพอื่น อันเนื่องจากสภาพการทำงานที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงของลักษณะงาน สถานที่ทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ต้องห่างไกลครอบครัว และการถูกให้ทำงานในสถานที่จำกัด เป็นงานเสี่ยงภัย กิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายหลังการทำงานมีความหลากหลาย น้อย คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญสำหรับคนประจำเรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับคุณธรรม และจริยธรรมสำหรับสาขาอาชีพอื่น มีเพียงความเป็นคนตรงต่อเวลา และมีความเป็นระเบียบที่ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์เห็นตรงกันว่าคนประจำเรือต้องมีความเป็นพิเศษ

6. จากข้อเสนอแนะชี้ว่า หลักสูตรของศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี และกระบวนการเรียนการสอนเน้นในทางทฤษฎี มีจำนวนชั่วโมงของการฝึกทักษะทางความรู้ และทักษะทางสังคมน้อยมาก ทำให้คาดการณ์ได้ว่าศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีคาดหวังว่าการฝึกทักษะทางความรู้ และทักษะทางสังคมของนักศึกษาจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาการฝึกภาคทะเล 12 เดือน ในช่วงการศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่สอง และชั้นปีที่ 5 ก่อนการสำเร็จการศึกษา จากการอภิปรายผลการวิจัยในข้อ 5 ข้างต้นชี้ว่ามีข้อจำกัดในลักษณะงานที่ทำให้การเสริมสร้างทักษะในระหว่างการทำงานเป็นไปได้ยาก จึงทำให้คาดการณ์ได้ว่ามีโอกาสเป็นไปได้มากที่บัณฑิตบางส่วนเมื่อสำเร็จการศึกษา ยังคงมีระดับทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม ในระดับที่น้อยกว่าเกณฑ์ความคาดหวังของ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562

ข้อเสนอแนะ

1. การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของคนประจำเรือ จำเป็นต้องมีลักษณะบังคับสร้างเมื่อบัณฑิตจบการศึกษาและเข้าสู่สายงานอาชีพแล้ว ด้วยความจำกัดของการเข้าถึงแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เพิ่มเติมและการทำงานที่มีโอกาสพบเจอบุคคลภายนอกไม่มากนัก ทำให้เป็นการยากที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมเพิ่มมากขึ้นในระหว่างการทำงาน ดังนั้น ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีจึงต้องปรับปรุงหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การทำกิจกรรมและโครงการ เพื่อให้มั่นใจว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีจะมีทักษะทางสังคมที่จำเป็นและสำคัญเพียงพอในระดับที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน

ควรมีกลไกในการแทรกเนื้อหาในระหว่างการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษาตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทักษะทางสังคม และอาจารย์ผู้สอนควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างทักษะทางสังคมให้กับนักศึกษา

2. การเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่นักศึกษาอยู่กับศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี ควรมีการพิจารณาจัดทำประมวลกิจกรรมและ โครงการที่ต้องทำในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้ทราบว่าคุณธรรม และจริยธรรมด้านที่จำเป็นและสำคัญของคนประจำเรือได้มีการสร้างเสริมตลอดหลักสูตรการศึกษา

ควรมีกลไกในการแทรกเนื้อหาคุณธรรม และจริยธรรมในหลักสูตร หรือระหว่างการเรียนทั้งในส่วนของเนื้อหาหลัก และแทรกเพิ่มเติมระหว่างการสอน

3. ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวีควรต้องปรับปรุงวิธีการฝึกภาคทะเล และการฝึกงานบนเรือสินค้าระยะเวลา 12 เดือน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการติดตาม ประเมินผลนักศึกษาที่ฝึกงานบนเรือเป็นระยะตลอดช่วงเวลาของการฝึก เพื่อให้มั่นใจได้ว่านักศึกษาจะได้รับการเสริมสร้างทักษะทางความรู้และทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญอย่างเพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติงานในเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิธีการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมในสถาบันที่ผลิตคนประจำเรือ

2. ควรมีการศึกษาวิธีการทดสอบประสิทธิภาพวิธีการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรม ที่นักศึกษาได้รับการสร้างจากสถาบันการศึกษา

3. ควรมีการศึกษาว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันที่ผลิตคนประจำเรือมีทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมในระดับใด และควรต้องเพิ่มเติมทักษะทางสังคม คุณธรรมและจริยธรรมใดเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความ รับผิดชอบ.
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมอนามัย. (2539). “การสอนทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม,” เอกสารประกอบการอบรม.กรุงเทพฯ :
กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). กระทรวงศึกษาธิการ 109 ปี. พิมพ์เป็นที่ ระลึกงานวันคล้ายวัน
สถาปนากระทรวงศึกษาธิการ ครบรอบ 109 ปีวันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2544.
- เกรียงศักดิ์ ชะเอมไทย. (2547) ความคิดเห็นและความต้องการของพนักงานบริษัท การบินไทย
จำกัด (มหาชน) ต่อการพัฒนาศูนย์กลาง. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม/กรุงเทพฯ.
- งามตา วานิชานนท์..[และคนอื่นๆ]. (2529) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการหยั่งลึกทาง
สังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร:กรุงเทพฯ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2533). ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์
ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษาการฝึกทักษะและการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้าง
พลเมืองที่มีประสิทธิภาพ. รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ฉบับที่ 44.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรัส แก้วเป็ง. (2546). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ด้านการะธรรม โรงเรียนเรียงคำ
วิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราช
ภัฏเชียงราย
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2545. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนะชัย เลิศสุชาวนิช (2559) คนประจำเรือตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายไทย วารสาร
กฎหมายขนส่งและพาณิชยนาวิ ปีที่ 11 ฉบับที่ 12
- คาราวรรณ กล่อมเกลี้ยง. (2546). การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น. ปรินญาณิพนธ์กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ภายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ทวีศักดิ์ ยูซุบ. (2546). ผลการให้ประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถทางภาษาที่มีต่อทักษะทางสังคมและความสามารถทางภาษาของนักเรียนอนุบาล. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร
- ชนธรร เจริญราช. (2546). การศึกษาทักษะทางสังคมและความเครียดของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรพงศ์ อิงคกุล (2552) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของนายเรือในการเดินทะเล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2009
- ธวัช บุญยณ. (2550). ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปัทมาวดี บุญสวัสดิ์. (2535). ผลการให้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. (2538). การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกโดยชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคม การฝึกตามโครงการ และการฝึกตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2543). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนา และจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประเสริฐ ดันสกุล และคณะ. (2538, 15 - 16 สิงหาคม). “ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพเยาวชน,” รายงานการประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางการนำยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตมาใช้ในการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2554) “ คานา” ใน ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 แปลจาก 21st Century Skills เบตสันกา, เจมส์ และ แบรนดี้, รอน บรรณาธิการ โดย
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2559). วิถีสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่21. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.youtube.com/watch?v=S0j6Gs2wNjk>. 15 ธันวาคม 2559.
- ประไพ ประดิษฐ์สุทธาวรร. (2559). สอนลูกให้มีทักษะชีวิต (Life Skills). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://taamkru.com/th/>. 15 ตุลาคม 2559.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พรทิพย์ ศิริภัทราชัย. (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารนักบริหาร 33(2)(เมษายน-มิถุนายน 2556), 49-56.
- พวงเพชร พ่วงคำสิทธิ์. (2546). การศึกษาผลการสอนทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรื่องราวทางสังคม. ปรินญาณิพนธ์ศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ภายนอกสาร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542,19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก), หน้า 1-23.
- พระศรีวิสุทธิกวี. (2526). หลักธรรมสำหรับพัฒนาจิต ภาคที่ หนึ่ง. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- พิมลวรรณ สมมาตย์. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศ. ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ภายนอกสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาวัยรุ่นและการอบรมหน่วยที่ 1 - 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ(เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก). 19 สิงหาคม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ -ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมไทย. กรุงเทพมหานคร:อักษรเจริญทัศน์.
- เรวดี ศรินคร. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับความรวมรู้สึกรักของพยาบาลวิชาชีพ ที่มีต่อผู้ป่วยในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศ.ม. (พยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภายนอกสาร.
- ละเอียด ชูประยูร. (2523). การฝึกฝนทักษะการแสดงออกทางสังคม. วารสารจิตวิทยาคลินิก. 11(1): 47 - 57.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอริป จิตตฤกษ์. (2554). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 แปลจาก 21st Century Skills: Rethinking How Students Learn. แหล่งที่มา <http://openworlds.in.th/books/21st-century-skills/>
- วนิดา เดี่ยวพานิช. (2537). ผลของการฝึกทักษะทางสังคมที่มีต่อการสื่อสารกับผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาล สภาวิชาชีพไทย. ปรินญาณิพนธ์ศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ภายนอกสาร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วันมีชัย บุรณะพันธุ์. (2550). การศึกษาปัจจัยพื้นฐานสู่ความสำเร็จในการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลจากองค์การระดับโลกที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณสวัสดิ์ อุทัยพันธ์. (2540). ผลของกลุ่มสัมพันธที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของ นักศึกษาชั้นปี 1 คณะบริหารธุรกิจบัณฑิตมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วรางคณา ทองนพคุณ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่21 ความท้าทายในอนาคต 21st Century Skills : The Challenges Ahead. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : : <http://www.education.pkur.ac.th>. 28 ธันวาคม 2559
- วิจารณ์ พานิช. (2555). องค์แห่ง การเรียนรู้และการจัดการความรู้ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ตลาดาพับลิเคชั่น.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3 .กรุงเทพมหานคร. ฝ่าย โรงพิมพ์ บริษัท ตลาดาพับลิเคชั่น.
- วีระพงศ์ ถิ่นแสนดี. (2550). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. ปริญญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2542). ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีแรงจูงใจภายในของนักเรียน. รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ . กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คันสนีย์ นาคะสนธิ์. (2545). การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์กศ. ม. (จิตวิทยา การแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย(ทีดีอาร์ไอ). กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2539). การพัฒนานุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: รวมสาสน.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2556). ปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้าพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษ ที่21
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2540). การพัฒนาทักษะทางสังคม. เอกสารในการอบรมหลักสูตรการพัฒนากิจกรรมทางสังคม. 30 เมษายน – 20 พฤษภาคม 2540 ณ โรงพยาบาล รัชฎาภิบาลรักษาพยาบาล.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมเดช มีแสง. (2538). คู่มือการปฏิบัติราชการ และเตรียมสอบผู้บริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. อุทัยธานี. ม.ป.พ.
- สมเดช มุงเมือง. (2542). การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน. ครูปริทัศน์, 25, (5), 50-57
- สมพิว ชื่นตระกูล. (2537). ความเป็นครู. (เอกสารประกอบการสอน). เชียงใหม่ คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- สุขุมล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุชา จันทรธ. (2540). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2543). เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบรวมมือ. ปรินญาณิพนธ์กศ. ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ภายเอกสาร.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (พฤติกรรมศาสตร์). สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสถียร ชาวไทย. (2536). ปรินญาณิพนธ์สำหรับครู. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- อุบลวรรณ แสนมหายักษ์ และคณะ. (2554). ขอร่างแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการ การเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2545). สร้างเด็กให้เป็นอัจฉริยะ เล่มที่ 5 : E.Q. ปัญหาหนักของมนุษยชาติ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- อำพัน จารุทัศนากูร. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกทักษะทางสังคมแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลที่มีต่อการแสดงความคิดเห็นออกเห็นใจผู้ป่วยจิตเวชของพยาบาลเทคนิคโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร. ภายเอกสาร.
- Argyle, Michael. (1995). Social psychology at work: Essays in honour of Michael Argyle. New York: Routledge.
- Cartledge, Gwendolyn. (1995). Teaching social skills to children and youth. Boston: Allyn and Bacon.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Erikson, E. H, (1959). Identity and the life cycle. Part One: Psychological issues. New York: International Universities Press.
- Goleman, Daniel. (1998). Working with emotional intelligence. New York: Bantam Books.
- Hargie, Owen and Patricia. J. McCartan. (1986). Social Skills Training and Psychiatric Nursing. London: Croom Helm,
- Jarolimek. (1977). Social studies in elementary education. New York: The Macmillan.
- Okada S.; Goto H.; & Ueno K. (2005). Effect of social skills training including rehearsal of game : Comparison of children with LD, ADHD and Asperger syndrome. Japanese Journal of Education Psychology. 53(4): 565 – 578. Online.
- Pace, R.W, Smith P.C, Mills G E. Human Resource Development -The Field- USA. Prentice Hall. 1991.
- Pohl, R. F.; Bender, M.; & Lachman, G. (2005). Autobiographical memory and social skills of men and women. Applied Cognitive Psychology. 19(6): 745 – 759. Online.
- Riggio, Ronald E. (1986). Assessment of Basic Social Skills. Journal of Personality and Social Psychology. 51(3): 649 - 660.
- Whitenberg, Traci Lee. (1995). A Comparison of effect of self control versus social training with society axions children. Dissertation abstracts international. 31(2): 135 Summer.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยสำคัญต่อการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทางทะเลของโลก

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญต่อการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ๑) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ๒) แบบสอบถามปัจจัยสำคัญต่อการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม ๓) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญต่อการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือ

๓. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อนานแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ในการกระบวนการทำงาน

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ () หญิง () ชาย
๒. อายุ () น้อยกว่า ๒๐ ปี () ๒๐ - ๓๐ ปี () ๓๑ - ๔๐ ปี () มากกว่า ๔๐ ปีขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก
๔. อาชีพ () รับราชการ/รัฐสาหกิจ () พนักงานบริษัท
() ลูกจ้างประจำ () ลูกจ้างชั่วคราว () นักเรียน/นักศึกษา
() ค้าขาย/อาชีพอิสระ () รับจ้าง () เกษตรกร/ประมง
๕. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน () น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท () ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท
() ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท () มากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามปัจจัยสำคัญต่อการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม

หัวข้อ/ประเด็น	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ทักษะทางสังคม					
๑. ทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๒. ความสามารถในการระบุปัญหา และพัฒนาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหามีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๓. ทักษะการบริหารและภาวะการเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					

หัวข้อ/ประเด็น	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๔. ความสามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๕. ความสามารถปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลง สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในองค์กรมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๖. ความสามารถในการพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ และสามารถเสริมสร้างทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานได้อย่างต่อเนื่องมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๗. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการบริการที่ดีเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๘. ความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทางการศึกษา สังคมและวัฒนธรรมได้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๙. การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การทำงานบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๐. ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๑. ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยให้ทำงานมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๒. ความสามารถทำงานให้สำเร็จภายใต้ความกดดัน และมีความอดทนในการทำงานหนักมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๓. การยอมรับคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ คำวิพากษ์วิจารณ์ได้และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๔. การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๕. การมีสมรรถภาพร่างกายที่ดี สมบูรณ์ และแข็งแรงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญคนประจำเรือ					

หัวข้อ/ประเด็น	ระดับ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ทักษะด้านภาษา/วัฒนธรรม					
๑๖. ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๗. ความเข้าใจในความแตกต่างของชนชาติ วัฒนธรรม จารีต ประเพณีมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๑๘. การเป็นผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพ (ฟังได้ตรงประเด็น มีมารยาทในการฟัง กิริยาท่าทางที่แสดงออกเหมาะสม ถูกต้อง) มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
คุณธรรม จริยธรรม					
๑๙. ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๒๐. การตรงต่อเวลา มีวินัย เคารพกฎ/ระเบียบ กติกา สังคมและการทำงานมีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๒๑. กล้าคิด กล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๒๒. การเห็นอกเห็นใจการใส่ใจผู้ร่วมงาน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๒๓. การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รู้จักรักษาสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๒๔. มีการวางตัวที่เหมาะสม รู้กาลเทศะ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					
๒๕. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และยอมรับการตัดสินใจของตน มีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นคนประจำเรือ					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างระบบผลิตและพัฒนาศักยภาพคนประจำเรือให้มีทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

คำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. การสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ มีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไร
2. กรณีการมีทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรม มีความจำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ ควรให้ความสำคัญด้านใดมากที่สุด 5 อันดับแรก
3. อะไรคือปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ
4. ความคาดหวังจากการสร้างทักษะทางสังคม คุณธรรม และจริยธรรมที่จำเป็นและสำคัญต่อการปฏิบัติงานของคนประจำเรือ

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ นายสุรชัย บุรพานนทชัย

คุณวุฒิและสาขาวิชา

Master of Business Management (Logistics)

RMIT University, Australia

ประกาศนียบัตรผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรนักเรียนเดินเรือพาณิชย์

ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี

เศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการค้าระหว่างประเทศ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นิติศาสตร์บัณฑิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการทำงาน

เลขานุการกรม กรมเจ้าท่า

ผู้บังคับการเรือวิสูตรสาคร กรมเจ้าท่า

ผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาสมุทรสาคร

ผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขากาญจนบุรี

ผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาทราด

เจ้าพนักงานตรวจท่า สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาระยอง

ผลงานวิจัย

-